

និហន្យុវាណន្តិ

រៀបរៀងដោយ

និភុ ឬន នៅល ស៊ន្តូប្បញ្ញព្រៃ

និភុបានិតឡើ ប្រជែនចារាំល

ធម៌ពុម្ពថែកជាជម្រើន

លើកទី ២ ចំនួន ៤០០០ ក្បាល

សំណាកល់ពី សោក ទីនឹង សំរីន និង ការណក
ទីផ្សារ សំណើសំណល់ទីក សំណើ សំរីន elibrary of Cambodia

ក្រសួង 2016

ពិប័ណ្ណុនាគ្មេង

អាជីវកម្ម

រៀបរៀងរោយ

តិនិត្យ ធន នៅ សំណើប្រជាពលរដ្ឋ

រាយកំពុទ្ធដៃរោយ កិច្ច ពេជ្រ សាមុទ្ធន
កំអភិវឌ្ឍន៍រោយ កិច្ច ីន កែវ

ពោះពុម្ពថែកជាមួនមួនាន
លើកទី ២ ចំនួន ៤០០០ ក្បាល

រោយកុឡូហិស៊ិន វគ្គរោងិវិធី
ប្រទេសបារាំង

ន.ស. ២៥៥០ គ.ស. ២០០៦

សារអ្នកថែរ

នៅ*១

វិបស្ថុទាក្យមិ ជាក្យិមិផែលអ្នកវិបស្ថុទា ត្រូវអាស៊ែយនៅ ។
មានអ្នកវិបស្ថុទាគារប្រចើន ដែលមិនស្ថាល់ក្នុងធមូរបស់ខ្លួន ។ ឥឡូវ
នូយសម្រួលដល់រឿងនេះ ខ្ញុំ ធានសារសេរក្បទស្សន៍រវាងភេទយេរោះ
ទិបស្បុជាជុទិ នេះឡើង ។ បុណ្ណោះ ខ្ញុំសរស់ជាសេចក្តីសង្ឃប
លោក អ្នក សិក្សាបឋិបត្តិ ឬបីជិចារណា ឬជីកសេចក្តីឱ្យជិត្តារ
មោយខ្លួនឯង ឬ កី ស្រួចរកក្បួនតម្រាងឱ្យង ។ អានប្រកបឡើត
ឯង ។

ខ្ញុំ សង្ឃឹមថា ក្នុងស្សន៍រវាងភេទយេរោះ នឹងធានជួយជាប្រយោជន៍ទូទៅ
ដល់លោក អ្នក សិក្សាបឋិបត្តិ ជាកំខាន់ ។ ខ្ញុំសូមឧទ្ទិសបុណ្យ
កុសល ដែលកើតឡើការសរសេរនេះ ប្រពេទ ផ្ទេរចំពោះវិញ្ញាណា
នៃបុរីការឯជន ទាំងប្រជិត ទាំងគ្រប់បាល ត្រមទាំងវិញ្ញាណាន់
ស្វែស្រទាំងឆ្លាយឯង ។ សូមបង្ហើនជាតិខ្លួន ឬប៉ែលោកលទេ
ឬប៉ែលោយោះ ឬប៉ែលោយោះ ឬប៉ែលោយោះ ឬប៉ែលោយោះ ឬប៉ែលោយោះ ឬប៉ែលោយោះ
ស្រួចរកក្បួនតម្រាងឱ្យង ឬ កី ស្រួចរកក្បួនតម្រាងឱ្យង ។ សូម
រប្រាយម្នាក់ សារជាតិ សាសនា របស់យើង ឬក្នុំឡើង ឬក្នុំឡើង
ស្អាតា ឬអាជ្ញាងនៅ ។

វគ្គបានិវឌ្ឍយ ថ្ងៃ ៨ កុលា ២០០៦

តិចុ ឬន នៅ តំបន់បានិវឌ្ឍយ

នាមេ តាវី នាមេ នាមេ នាមេ សម្រាលិត្តិត្តិ នាមេ

ពិចស្សុនាក្នុងឯកជាមេ

បញ្ហាស្សុនា ប៊ូលូនេ នៅនាមេ បញ្ហាស្សុនេ
សម្រាលិត្តិត្តិ និត្តិត្តិ និត្តិត្តិ និត្តិត្តិ

ទ្វាជនាយកនានិ បក្សាយកនាំ ឲ្យរាយកនាំ នៅកាយ-
កនាំ សម្រាយកនាំ ឃាណាយកនាំ គក្សាយកនាំ ឱ្យក្សាយកនាំ
នៅកាយកនាំ កាយកាយកនាំ ដោត្វាយកនាំ កាយកាយកនាំ
បក្សាយកនាំ និត្តិត្តិត្តិ និត្តិត្តិ និត្តិត្តិ

អច្ចារ៉ែ បាទុយោ បក្សាបាទុ បុបាទុ បក្សិតិត្តិនាបាទុ
បុបាទុ នៅបាទុ ឈួនបាទុ នៅកិតិត្តិនាបាទុ ឃាណាបាទុ
គក្សាបាទុ ឃាណិតិត្តិនាបាទុ ឱ្យក្សាបាទុ កាយបាទុ
ឱ្យក្សិតិត្តិនាបាទុ កាយបាទុ ដោត្វាបាទុ កាយកិតិត្តិនាបាទុ
កាយបាទុ បានបាទុ បក្សបាទុ បានកិតិត្តិនាបាទុ និត្តិត្តិ

តាតិសតិត្តិយានិ បក្សិត្តិយំ នៅតិត្តិយំ ឃាណិត្តិយំ
ឱ្យក្សិត្តិយំ កាយិត្តិយំ ហិត្តិយំ តតិត្តិយំ បិតិត្តិយំ
ឱ្យតិត្តិយំ សុវិត្តិយំ ឧតិត្តិយំ នៅមនត្តិត្តិយំ
ដោមនត្តិត្តិយំ ឧមត្តិត្តិយំ សមិត្តិយំ និយិត្តិយំ
សតិត្តិយំ សមាគិត្តិយំ បញ្ហាតិត្តិយំ ននព្យាគណព្យាគិត្តិយំ
សព្យាគិត្តិយំ នព្យាគាតិត្តិយំ និត្តិត្តិ

ପକ୍ଷୀ ରେଣ୍ଡିଟାର୍ଡାର୍ ଏକ ଅନ୍ତର୍ମାତ୍ରାନ୍ତର୍ମାତ୍ର ରେଣ୍ଡିଟାର୍ଡାର୍ ଏକ ଅନ୍ତର୍ମାତ୍ରାନ୍ତର୍ମାତ୍ର ରେଣ୍ଡିଟାର୍ଡାର୍ ଏକ

မီဟန္တုလာနှစ် ဟာလ ၄ နှစ်

၁- နှစ် ၇န္တာ နှင့် ၅ :

၁-ရွှေပန္တာ

၂-အောက်ပန္တာ

၃-နေဂျာနှစ်

၄-နေဘူးနှစ်

၅-မီညားမာနှစ်

၆- နှစ် ရာဖော် ၁၄ နှင့် ၅ :

၁- ပန္တာဖော်

၂- ရွှေဘူးဖော်

၃- ဒေသရာဖော်

၄- နေဘူးဖော်

၅- မြားရာဖော်

၆- ဆန္တာဖော်

၇- ပို့ညာဖော်

၈- ရောဖော်

၉- ရှာဖော်

၁၀- ဇော်ရာဖော်

၁၁- ဖောဖော်

୭୮- ଜାତୀୟଜ୍ଞନଃ ଏ

୩- କୃତି ଜାଣୁ ପରେ କି :

୧- ଉତ୍ସବଜାଣୁ

୨- ଶ୍ରୀହଜାଣୁ

୩- ଉତ୍ସତିଲ୍ଲୁଗନବଜାଣୁ

୪- ହୋଶବଜାଣୁ

୫- ପଛବଜାଣୁ

୬- ହୋଶତିଲ୍ଲୁଗନବଜାଣୁ

୭- ଯୁଦ୍ଧବଜାଣୁ

୮- କଷ୍ଟବଜାଣୁ

୯- ଯୁଦ୍ଧତିଲ୍ଲୁଗନବଜାଣୁ

୧୦- ଶୈଳ୍ଵବଜାଣୁ

୧୧- ଶର୍ଵବଜାଣୁ

୧୨- ଶୈଳ୍ଵତିଲ୍ଲୁଗନବଜାଣୁ

୧୩- କାଯୁବଜାଣୁ

୧୪- ହୋଲ୍ଦିଲ୍ଲୁବଜାଣୁ

୧୫- କାଯୁତିଲ୍ଲୁଗନବଜାଣୁ

୧୬- ଶର୍ଵେବଜାଣୁ

୧୭- ଜାତୀୟବଜାଣୁ

១៨- មនោគិត្យាគារបាត់ ៦

៥- ស្នូលិត្យ លេខ ៥ :

១- មអ្នក្រឹត្យិយ

២- សោវិត្យិយ

៣- មុរិត្យិយ

៤- ីត្យិត្យិយ

៥- ភាយិត្យិយ

៦- មវិត្យិយ

៧- សត្វិត្យិយ

៨- បុរិសិត្យិយ

៩- ីតិតិត្យិយ

១០- សុទិត្យិយ

១១- ឧសិត្យិយ

១២- សោមនសិត្យិយ

១៣- ចោមនសិត្យិយ

១៤- ឲមេសិត្យិយ

១៥- សត្វិត្យិយ

១៦- មិរិយិត្យិយ

១៧- សត្វិត្យិយ

១៨- សមាមត្យិត្យិយ

១៩- ធម្មិត្រីយ

២០- សល្បុសញ្ញាច្រើនិតិត្រីយ

២១- សញ្ញាច្រីយ

២២- សញ្ញាគាតិត្រីយ ន

៤- ត្បូទិ សិរិយលប្ប នៃ តី :

១- ជុក្សវិរិយលប្ប

២- ជុក្សចម្លុជរិយសិរិយលប្ប

៣- ជុក្សវិរាងសិរិយលប្ប

៤- ជុក្សវិរាងគាតិនិ បដិចជា សិរិយលប្ប ន

៥- ត្បូទិ បដិចិថតចុប្បជ ១៧ តី :

១- អទិខ្លា

២- ពួរុង

៣- ពិរុយុណិ

៤- នាមុនុច

៥- សុខ្សាយតនេះ

៦- ចសិទ្ធិ៖

៧- ពេជជា

៨- សុខ្សា

៩- ឧបាទានិ

១០- តោ

១១- ចាតិ

១២- ចរណេជន៖ ខេត្ត

ពិបស្ថុលាត្រួម

វិបស្ថុទា ក្រែង ការពិចារណាយើញច្បាស់ ឬ បញ្ញា
យើញច្បាស់ ។ ហូម ក្រែង ដែនដី ទីកន្លែង ផ្ទាក់ ជាន់ ។
វិបស្ថុនាក្យមិ ក្រែង ទីកន្លែងបណ្តុះម្រោគបញ្ញាយើញច្បាស់
(តាមសេចក្តីពិត) ។ យើងអារមិយាយថា វិបស្ថុនាក្យមិ ហូម
របស់ អ្នកចំណុះវិបស្ថុ បានសេចក្តីថា អ្នកចំណុះវិបស្ថុ
គប្បីទៅ (តម្លៃចិត្ត) ក្នុងក្យមិនេះ បើត្រមឡេក្នុងក្យមិនេះ
វិបស្ថុបញ្ញា នឹងកើតឡើងថ្មីបញ្ហាមួយជាតុខាន់ បើចេះ
កែ ដើរចេញពីក្យមិនេះ វិបស្ថុបញ្ញា មិនអាចនឹងកើតឡើងបាន
ទេ ។ វិបស្ថុនាក្យមិ មាន ៩ ហូម បើរាបជាផ្លែង(គោលដៅ) មាន
ពីរ ផ្ទុចបាន ជ្រាវបានដើម្បីចាប់ហើយ ។

ក្យមិនេះ ៥

រូបក្យមិនេះ ទេនាក្យមិនេះ សញ្ញាក្យមិនេះ សម្រាមក្យមិនេះ
ពិញ្ញាងក្យមិនេះ ។ ឬ គឺ ធម្មជាត ដែលប្រវត្តិការណ៍រាយក្នុង
និងត្រជាក់ជាសិម ឬ និយាយមួយបែបឡើកនា ឬ គឺមួយរាង

ផែលមិនដឹង ក្រោ ត្រជាក់ សុខ ទុក... តីមិនបេចឡូល
អារម្មណ៍ អង្គធិំ បានសល់មហាក្សត្យប ៤ និង ឧបាទាយូប
២៤ ។ ទេទែនា តីមួយជាតិដែល ដឹងលោយសុខ ទុក មិន សុខ
មិនទុក អង្គធិំ បានសល់វេទនាបេកសិក ។ សញ្ញា តីមួយជាតិ
ដឹង ដឹងកំណាត់ចំណាំ រូប សម្រេច... និង ទី... ខ្លួន ស ជាតិ
ដឹង អង្គធិំ បានសល់សញ្ញាបេកសិក ។ សញ្ញា តីមួយជាតិដឹង
ដឹងគិតរឿង អាណក្រក់ ល្អ ជាតិដឹង អង្គធិំ បានសល់បេកសិក
ផែលសល់ទាំង ៥០ ។ ទិញ្ញាងនា តីមួយជាតិដឹងយើរូប
រូសម្រេច ចំរឿន នីករុស ប៊ែះដោត្រូវ៖ ដឹងធមារមូលី អង្គធិំ
បានសល់ចិត្ត ធន ឲ្យដឹង ឲ្យទុក ឲ្យទុក ។ ទឡូ ក្រោមា កង ឲ្យ តាំង
។ បានជាលោក ចាត់ថាមទ្វ ជាកង ជាកំនៅ ប្រាជេ
ត្រូងខន្ទមួយ ។ មានលក្ខណៈ ១១ យោងគី និតិត្រ (ក្នុង
ហើយ) នេត្វាគន (មិនទាន់មកសល់) ចង្វុល្យល្យ (តីរឿនេះ)
អង្វេត្ត (ទានេក្នុង) នាវិឆ្នា (ទានេក្រោ) ទិញ្ញានិតា (ត្រាត
ត្រាត) សុខុម (លើពិត) ហិន (អន់ចិយ) ចងិត្ត (ប្រុណិត)
ទូល (រូយ) សង្ខិតោ (ជិត) ។ និង ៥ បំព្រឹង ឱ្យឱ្យ មាន
២ ពី ឯុទ និង នាម ។ ឯុទក្នុង ចាត់ជាយូប បាតុមិនដឹង
ឡូលអារម្មណ៍មិនបាន ។ ទេទែនាគ្មេង សញ្ញាគ្មេង
សញ្ញាគ្មេង ទិញ្ញាងនាគ្មេង ចាត់ជាមាម មិនមាយូបទេ តែដឹង

ទទួលអារម្មណ៍បាន ។ នូវ និង នាម ទាំងពីរ 18៖
នៅក្រោមច្បាប់ប្រព័ន្ធដែតុលក្បែណ៍ (ច្បាប់ជម្លាត់) អតិថិជ្ជ
អនុញ្ញាត ជាផាហាយ ។

មនុស្សយើង គីវន្ទ ន ។ ពាក្យចា ខន្ទ ន រករដឹង
ធោរប្រោះសមាសមុខ ហើយមានប្រើតែក្នុងប្រាប់បុណ្យសាសនា
បុណ្យភាព ។ ឯមនុស្សលោកទូទៅ ធំមិនដីងខន្ទ ន ទេ កេង្ហាល់
តែបញ្ជាតិ នេះមនុស្ស នេះស្ស នេះខ្សោ នេះយូន... នេះគោ
នេះក្របី ។ល។ លើសពីនេះទៅឡើត គេយល់ថា នៅក្នុងមី
ផែលគេហោថា មនុស្ស ឬ ស្សនោះ មានអត្ថាមានប្រាបី
មានអញ្ញ មានឯង ។ បុំន្ទូលសេចក្តីពិត តាមបរមត្ត ក្នុងមនុស្ស
ឬ ស្សនោះ មានត្រីម៉ែត ខន្ទ ន បុណ្យភាព មិនមានអ្វីក្រោពីនេះ
ឡើតទេ ។ ក្នុងបីក្នុងមនុស្ស ឬ ស្ស ក្នុងនេះទេ សញ្ញា
សញ្ញា វិញ្ញាណណា ក្នុងមនុស្ស ឬ ស្ស តីក្នុងកន្លែងណាមួយ
ផែលគេអារបញ្ញាក់ថា ជាមនុស្ស ឬ ស្ស ពាន់ ។ បុំន្ទូល កាល
ណារាយមច្បូលក្នុងជាយុបកាត់រៀង ។ គេសន្តិតថា មនុស្ស ឬ ស្ស ។
មួយក្នុងពាក្យចា ធ្លេះ មួយនោះដែរ តីរកកន្លែងត្រង់ណាមួយ
ហោថា មួយ ឬ មួយ វិញ្ញាណជាអើមមិនយើងទេ យើងតែ អិដ្ឋ កំពោរ
ដី ដែក លើ ។ល។ បុំន្ទូល កាលណារាយមជ្រើនលក្នុង ។
គេហោថា ធ្លេះ មួយ វិញ្ញា... ។

ខន ៤ កើតឡើងអាស្រែយ ហេតុបច្ចូលរបស់វា ដី
មានហេតុបច្ចូល វាកើតឡើង, ដីហេតុបច្ចូលប្រជាប
រីប្រជាប, ដីហេតុបច្ចូលរលក់ វារលក់ ។ រួច កើតឡើង
ធោយអាស្រែយ អាមារ ។ នេះទា សញ្ញា ល្អាត កើតឡើង
ធោយអាស្រែយ ធម៌ ។ វិញ្ញាណណ កើតឡើងធោយអាស្រែយ
នាយុប ។ ឬមួនទេ ខន ៥ ត្រូវកែប្រែពីត្បូងទៅ តាមហេតុបច្ចូល
ត្រូវសិតនៅក្រាមច្បាប់ប្រាប់ត្រូវលក្ខណ៍តី និងខ្លួន ។

សេចក្តីពី មនុស្សយើង មិនមែនជាមួកសាងបញ្ហាត្រឡប់
(យើងគ្រាន់តែជាមួកចូលយុងបុរីណ្ហណ៍) ។ បីយើងជាមួកសាង
យើងមិនសាងឡ្វេបអាក្រក់ មិនសាងឡ្វេបមានភាគាត្រាទិ...ទៅ
យើងសាងសុខតែជាយុបណ្តុះ ។ ត្រូវជាថីសល្មាច្បែងពេញចិត្តទាំងអស់ ។
មនុស្សយើង មិនមែនជាមួកសំនេបញ្ហាត្រឡប់ បញ្ហាត្រ កើមិនមែន
ទទួលថា វាបារបស់មនុស្សនៅ ។ ព្រះពុទ្ធសម្រាប់បាន បីយើង
ពិតជាមួកសំរបស់វា យើងអាចបង្ហាប់វា មិនមែនជាមួយ
មិនមែនបង្ហាប់បាន តែយើងបង្ហាប់វាមិនបានទេ វាគ្រោះតែបាន លើ
ស្ថាប់ តាមហេតុបច្ចូលរបស់វាផាមរបាយ ឬមួនទេ យើងមិនមែន
ជាមួកសំរបស់វាទេ ។ វាកើមិនមែនជាបស់យើងនៅ ។

បុគ្គលមួកមិនដឹងច្បាស់ទៀតវិជ្ជរបស់ខ្លួន ៥ រ៉ែមងសំគាល់
ថា ខន ៥ នេះ ជាហួន ជាបស់ខ្លួន សំគាល់ថា ជាមនុស្ស ជា

ស្តី អូចនេះជាដើម ។ សេចក្តីសំតាល់ ឬ បញ្ហាតិ យ៉ាងនេះ មានប្រយោជន៍ ដើម្បីទាំងអ្នកមួយទានស្ថិតុងសង្គម បុណ្ណ់ ហើយក្រោម កិលេស ប្រភាគំមាំ យកពិតយកមែនឡើតាមនោះ បញ្ហា នឹងកើតឡើង ទុក នឹងកើតឡើង តិច រឿង តាម កម្រិតនៃកិលេស នោះទាំង ។ ព្រះអ្នកដែល សម្រេចបាន -

ខ្លួន ជាការ: ឪចូន់ បុគ្គលិកទូលាការ: តីមានតណ្ឌា ឧបាទាន ប្រភាគំមាំទី ខ្លួន នេះ បុគ្គលិកនោះ នឹងមានទូរ បុគ្គលិកជាការ: ឬ តីយប់ប្រភាគំមាំ បុគ្គលិកនោះ នាន សេចក្តីសុខ^(២) ។

អូចនេះ យើងអូកប្រាយសេចក្តីសុខ ត្រូវឈប់ ប្រភាគំមាំ ហើយបំមិនទាន់ នានត្រូវបន្ទាយ កុំគួរឱ្យចាប់ផ្តើមកូលាការ: រឿង ពេក ។ ខ្លួន ត្រានអូខីមសារទៅ ត្រូវមានបញ្ហាយើល្អូច្ចាស់ ។

បញ្ហា កើតពីការរួម ហៅថា នុស្សាមួយចញ្ញា, បញ្ហា កើតពីការគិត ហៅថា ទិន្នន័យចញ្ញា, បញ្ហាជាំងកីរនេះ ល្អ ដែរ តើមិនទាន់អាចយើល្អច្បាស់ទូទៅខ្លួន នៅ ។ មានតែបញ្ហា កើតពីការបងិប្តិ ហៅថា ទិន្នន័យចញ្ញា (នុស្សាមួយចញ្ញា) ទៅ ទីបានយើល្អច្បាស់ទូទៅខ្លួន នៅ ។ អូចនេះ គេត្រូវតែ ចំនួនឲ្យសុខ ។

---

(២)- ការ: មិនមែនតែខ្លួន ឬ បុគ្គលិក ឬ អូអីក្រួចរូបមួក កែតាតជាការ: ឲ្យ ។

អ្នកចាំដីនឹងសម្រាប់ តួយីទៅក្នុងវិបស្ថុទាន្វីមិ គឺយក
ខ្លួន នៃ ឯណានីមួយមកដើរអារម្មណ៍ សិក្សាបានិបត្តិ ឲ្យដឹង
ថា នេះ រូប នេះហេតុកើតឡើងនៃរូប នេះការរលប់ទៅនៃរូប
។លើ ពិចារណាប្រើយាទ្វីជិនឡើង។ នូវ អនិត្តិ រូបមិនឡើង
នៅខាង អនិត្តិ នៅទាមិនឡើង នៅត្រូវ អនិត្តិ សញ្ញា
សញ្ញាមិនឡើង សញ្ញានា អនិត្តិ សង្ការទាំងឡាយមិនឡើង
ទិញ្ញាងតាំ អនិត្តិ វិញ្ញាណ មិនឡើង ។លើ មិនចំពោះ
កែអង្គុយឡើ គីត្រប់សិរិយាបចនាំង នៅ ដី អង្គុយ ដោក
បើចានបានិបត្តិគ្រប់ដ្ឋីមចញ្ញូល ពិចារណាថាមិនឡើង ។
សកដ្ឋីមចញ្ញូល.. ពិចារណាតាំ មិនឡើង។ សកដ្ឋីមចញ្ញ...
វិតកំតុវិសសទៅឡើក ។

អាស៊យធាយការខ្មៅបានិបត្តិយ៉ាងនេះ ភាពនៃតួយីជិនឡើង។
សិល សមាជិ កីភាពនៃល្អឡើង។ បញ្ញាកីភាពនៃតួយីថ្វាល្អឡើង។
ពេលណាផ្មៅបានិបត្តិមានហេតុបច្ចុះយគ្រប់គ្រាន់ហើយ ពេលនោះ
ទិន្នន័យនាមពញ្ជូន និងជុសចេញមកជាតុំខាន ។

កាលបីទិន្នន័យនាមពញ្ជូន កីភាពឡើងហើយ និពិនា សេចក្តី
ឲ្យិយណាយ រមេងកីភាពឡើង, កាលបី និពិនា កីភាពឡើងហើយ
ទិន្នន័យ សេចក្តីប្រាសបាកតម្យក (ការរសាយចិត្ត) រមេងកីភាព
ឡើង, កាលបីវិភាគ កីភាពឡើងហើយ ទិន្នន័យ ការួចជុករមេង

ເກີດເຊິ່ງ... ຍ

សាស្ត្រិន្ទុត្រ

១-ខ្លួន ចំណាត់ថ្នាក់ ដីផ្ទបាល់នូវរឿប ។

លេខេត្តទី៣ នាមពេជ្រើម ដីស្របតាមរដ្ឋធនធានក្នុងខេត្ត

ମା-ରୁହଳିବେଳି ଅବ୍ୟାପ୍ତି କାରାଲାଦିନ ପାଇଁ ଆଶାପାଦିତ କାରାଲାଦିନ ପାଇଁ

ព្រៃសិរាបត្រាតីនឹងបិទជំនួយ ១
បដិបនា ការីរលត់ឡើនូយប ។

៥-ខ្លួនឱ្យ សម្បាខែង ចប់ផាតិត ដីឃប្រាស់ទូវគុណនៅឯណា
៦-ខ្លួនឱ្យ ភាគីនៅ ចប់ផាតិត ដីឃប្រាស់ទូវរោសនៅឯណា
៧-ខ្លួនឱ្យ និស្សូនុជា ចប់ផាតិត ដីឃប្រាស់ទូវការរហាល
ចេញផ្សាយរក្សា (៣) ។

ឆ្នាំ ២០១៩ នាទី ៣០ ខែ មីនា ក្រសួង ពេទ្យ និង សាធារណការ

(က)- ဆန္ဒပါမ် ဆုန္တမိကယ အိဂာရဒ္ဓ ၃၃, ၁၇၄, ၁၆၂

ម្នាលហេតុ: ពួមជាតុកកុមារ កុមារី នាំគ្មាយឃុំនង្វែះ
ធ្វើពីអាមេរិកដី មិនទាន់ប្រាសបាកកតម្រក មិនទាន់ប្រាសបាក
សេចក្តីសេឡាង... តួនាទីនង្វែះធ្វើពីអាមេរិកដីទាំងនេះ ដែរបណ្តា
គេកែងកែអាលីយ កែងកែប្រកាសថាដារបសនូវ ចំពោះកុងផ្ទះ
ធ្វើពីអាមេរិកដីទាំងនេះ ដែរនេះ ។ (គេកែងកែមានបញ្ហា
មានទឹក ដែរនេះ) ។

ម្នាលេរាជៈ កាលបឹងកុមារ កុមារី លែងត្រកគ្រាល
លែងស្រឡាត់... នូវរួមច្បោះធ្វើពីអាម័ម្ពីដែងទោះ យកដោដីនីង
ឲ្យសមាស នូវរួមច្បោះធ្វើពីអាម័ម្ពីដែងទោះ ធ្វើឡាបារបស
លែងមិនកើត (គេលែងត្រូវការ គេអស់បញ្ញា អស់ទុក) នូវ
កាលទោះ យ៉ាងណាមិញ ។

ម្នាលេរាជៈ អ្នកទាំងឡាយ ចូរកំពាយថាល ឲ្យសាច់
កំពាត់ថាល នូវ នូម នេខលា សញ្ញា សម្រាប់ ពិភ្ខេរណ ត្រី
ឲ្យជារបស់លេងមិនកែក ចូរប្រពិបត្តិដើម្បីអស់ទៅនឹងតណ្ហា (គី
អស់ទុក្ខ) យ៉ាងទោះឯង ។ ម្នាលេរាជៈ ព្រាត់ថា ការអស់ទៅ
នឹងតណ្ហា ឈ្មោះថា ព្រះនិញ្ញាន^(៤) ។

(୧୬)- ସୁନ୍ଦରିପିଙ୍କ ସଂୟୁକ୍ତିକାଯ ମାର୍ଗୀ ଟେ-୫୫-୮୩

នូវធម្មាយតាម៖ ១៧

អាយកនេះខាងក្រោង នៅពី :

- ១-ទម្រាយតាម៖ អាយកនេះគឺជំនួយ បានដល់ ចក្ខុប្បសាទ ។
 ២-សោរាយតាម៖ អាយកនេះគឺជំនួយ បានដល់ សោរប្បសាទ ។
 ៣-ហោនាយតាម៖ អាយកនេះគឺជំនួយ បានដល់ យាងប្បសាទ ។
 ៤-វិទ្យាយតាម៖ អាយកនេះគឺជំនួយ បានដល់ ជីវិប្បសាទ ។
 ៥-ភាយាយតាម៖ អាយកនេះគឺជំនួយ បានដល់ ភាយប្បសាទ ។
 ៦-ចនាយតាម៖ អាយកនេះគឺជីត្ត បានដល់ ចិត្ត ធន ឬង ឬ
 ៧៨១ ឬង ។

អាយកនេះខាងក្រោម នៅពី :

- ១-វិចាយតាម៖ អាយកនេះគឺប បានដល់ វិចារម្មណ៍
 (ណណី) ។
 ២-ទម្រាយតាម៖ អាយកនេះគឺសម្រោង បានដល់ សម្រារម្មណ៍ ។
 ៣-គម្រាយតាម៖ អាយកនេះគឺក្រិន បានដល់ គម្រារម្មណ៍ ។
 ៤-សោរាយតាម៖ អាយកនេះគឺរស បានដល់ រសរម្មណ៍ ។
 ៥-សោន្លែរាយតាម៖ អាយកនេះគឺមីដែលប៉ះកាយ បានដល់ដោម្ពារ-
 ម្មណ៍ (ដើម្បី ក្រឹង ឧប់) ។
 ៦-ចនាយតាម៖ អាយកនេះគឺជម្ល បានដល់ ជម្លារម្មណ៍
 (ចេពសិក ៥២ សុខុម្ភុប ១៩ និញ្ញាន ១) ។

នាយកនេះ ៩០ គី ចក្ខាយកនេះ សោភាយកនេះ
ប្រាសាយកនេះ ខិត្តាយកនេះ តាមយកនេះ ឯងយកនេះ
សម្បាយកនេះ ឥឡូយកនេះ នៅយកនេះ ដែលវាយកនេះ
ជាយបធិំ ។ មនាយកនេះ ជានាមធិំ ។ ចម្លាយកនេះ
ជាយបធិំខ្លះ ជានាមធិំខ្លះ គីសុខមួយ ជាយបធិំ , ចេកសិក
និង ទិញ ជានាមធិំ ។

ទិញ ត្រាន់កែសង្គ្រោះចូលជានាមធិំ បុណ្ណោ មិនមែន
ជានាមធិំច នៅខាង សម្បាយ សម្បាម ទិញឲ្យឱ្យ
ផែលកើតឡើងមោយហកុបច្ច័យ ហើយប្រប្រលាលតែវិញ
មោន ។ ទិញ ជាមសិទ្ធិ ។

អាយកនេះ ប្រចា កថ្លែងប៉ះ, កថ្លែងកើត ឬ អណ្តឹង ។
កថ្លែងប៉ះ គីក្រុកប៉ះមួយ ត្រាបៀកប៉ះសមេង... ។ កថ្លែងកើត គី
កើតយើង កើតរូ... កើតចិត្ត កើតចេកសិក កើតស្រឡាយ
កើតសុប៊ែ កើតបុណ្យ កើតបាប កើតអន្តាលទៅក្នុងសំសាររឿង ។
ក្នុងលោកនេះ មិនមាន មនុស្ស ស្អោ កើតទៅ មានតែអាយកនេះ
វាកើត ។ ដោយសារអាយកនេះនេះ ទីបុរាណការអន្តាលទៅ
ក្នុងសំសាររឿង ។ អាយកនេះខាងក្នុង គីអាយកនេះរបស់ខ្លួន, បាត់
ជាទាងក្នុង ព្រាជាដាមាយកនេះមានតម្លៃចិត្ត ។ អាយកនេះ ខាង
ក្រោម គីអាយកនេះរបស់បុគ្គលិក ឬ ជាបស់ខាងក្រោម, បាត់ជាទា
ខាងក្រោម ព្រាជាដាមាយកនេះមានតម្លៃចិត្ត ។

ពាក្យថា មក្ស នោន ឃាន ឪត្តា នាយ សំដោយក
ត្រង់វត្ថុ ដែលប៉ះរួប ប៉ះសម្រេង... (ចក្ខុប្បែសទ សោភយ
សាទ)... ជាដើម ដែលខ្លួរយើងឆ្លាប់ហៅថាប្រសិន្ទក្នុក ឬ ឯន
ក្រម៉ា... ។ ឥឡូវ សំដោយកអីទាំងអស់ (មនុស្ស
ស្អែក កុដិ ីហារ ។ល។) ដែលអាចប៉ះទីនៅតាម ។ សម្រេង
វិន រស មិនជម្រាបទេ ត្រានេះយើងយល់ហើយ ។ ដោត្តែៗ
គីមីដែលប៉ះកាយធ្វើឲ្យដឹងថា វីន ទៅ ត្រូវ ក្រពាក់ តីង ធ្វាត់
ជាដើម ។ ធមិ ឬ ធម្មារមួលណី ពនុសល់ចេតសិកាាំង ៥២
សុខុម្យប៉ះ និង និញ្ញាន ១ (៥) ។

បើនិយាយពីខ្លួន និង មនុស្សយើងពីខ្លួន និង បើនិយាយ
ពីអាយកនេះ ១២ មនុស្សយើង គីមាយកនេះខាងក្រោង ៦ នេះជាបុ
គ្នានៅឯធមីលើសពីខោះទៅពេទ ។ ក្នុងអាយកនេះខាងក្រោង ៦ នេះ ក្នុង
កន្លែងត្រង់ណាបោះហៅថា មនុស្ស ស្អែក យើង គេ ៩ ។ មាន
អាយកនេះខាងក្រោងហើយ ត្រូវតែមានអាយកនេះខាងក្រោង ។ អាយ

(៥)-បសាមួយប៉ះ គី ចក្ខុប្បែសទ សោភយសាទ យាមយសាទ ីរីយសាទ កាយយសាទ
ទៅ វិសយុប ពី រុទាមួលណី សញ្ញាមួលណី កទាមួលណី រសាមួលណី តោម្យាមួលណី (ដែកជា
ពី បី_តោះ_ការយា_តោម្យាមួលណី) ទាំង ១២ នេះ ជាទិអ្នរិអ្នរ រុបត្រាកក្រាត ។
អាង ១ ការួប ២ គី តិត្តិការួប ុិធមាពួប ពាងួប ៣ មីក្សួប ៤
អាមាពួប ៥ មិក្សួប ៧ វិឡួប ៨ និង ៩ គី ការិត្តិក្សិ /ិត្តិត្តិ វិក្សួប ៩ គី សហា
មុខា កម្មួប ១០ សក្សួប ១១ ខុសួប ១២ គី អុខួប សុខួប ១៣ ឬ ឬ ១៤ ពីថា
និង ១៥ រុបណី ។

ຕະ:ອານເງິນ ທີ່ມີລາຍກໂຫ້ລຽກທີ່ພາເຫົາໃຈ ມຊື່ສູງ ສຽງ
ເພື່ອ ເດ ໂຜຣ ວ ເບີ້ມີພາຍເຕັຍຂຶ້ນ ຖຸ້ນເປົກຄໍ່າມູນ ລາຍ
ໂກ່ມາຍຄະ: ១២ ບຸ້ແລ້ວ: ມີລາຍກຂຶ້ນເງິນທີ່ພາຍຄະ: ១២
ເຊື່ອ ၁ ພາຍຄະ: ၇ ໂພຣ ១២ ໂຮ: ລູກໂທເກີດເຊິ່ງເປົກເປົກ
ບັດຍ ເບີ້ມີພູມບູນ ຂອບຕີ່ ອົກ ມອຄາ ນ້າສກາ ၅

អាយនេះខាងក្រោង ប៊ាអាយនេះខាងមុក្តា ពីរវិញ្ញាណ
ពីរវិញ្ញាណឡើង ឬ មិនឡើង ? វិញ្ញាណមិនឡើងទេ ប្រចាំថីយ
តែការប៉ា ។ បើចក្ខុប៉ែប ពីទទួលិនិញ្ញាប៉ែប បើលាក់
ប៊ាសម្រេង ពីកលាកិញ្ញាណណ ។ ឬ ឬ ឬដឹងទទួលិនិញ្ញាប៉ែប ចក្ខុ
ិញ្ញាណ កីមិនឡើងដោយ ត្រូវកែប្រមូល ពីជាលទៅភាពមួយ
ដែលប៉ានិងចក្ខុឡោះរឿយ។ នៅ នូចនេះ នឹងរាយការឡើងទាត់
អី មិនបានទេ ។

អាយុទនេខាងក្រុង បី៖អាយុទនេខាងក្រោម កើតវិញ្ញាបា
ស្រដូលធម៌ ន នេះ ហេវិថាតិសុខ ។ ដើរួច រាបច្បែយឡើក
ដែល ។ ហើយដឹងឱ្យ មិនឡើង នៅទាក់មិនឡើងឡេ ត្រូវបាន៖
និងមានទាន់ឡានសុខដែលនៅម៉ោងព្រំអរឡើងឡើងឡេ ។
ហើយដែល មិនឡើងទាក់ ត្រូវប្រើបាយហេតុបច្បែយយឺង នេះ
តើសមគ្គនិងមាន អភិវឌ្ឍន៍ នៅមិនសុខ នៅពេលនេះ នៅពេលនេះ
នៅរឿ ? នូវពេលកើតដែលទាន់ ហើយមានបិសុយទាហប្បា

ចូលមកដ្ឋាយនេះ និងកើតកណ្តាលជាយក នឹងក ជាកំខាន់។

អូកចំនួនវិបស្ថាន តិចីសិក្សាបងិបត្តិ ក្នុងអាយកនេះ ១២
ខែ ត្រូវឈរិនិសយកអាយកនេះណាមួយជាអារម្មណ៍ ពិចារណា
ពីយោ ស្ម័គ្រីមឡើង ទៅក្នុង នឹងកមិនឡើង និង នឹងឡាតា
របទាំងឡាយមិនឡើង ។ លើក នឹងកកើតឡើងយ៉ាងម៉ែង រលក់
ឡើងយ៉ាងម៉ែង របកកើតឡើងយ៉ាងម៉ែង រលក់ឡើងយ៉ាងម៉ែង
ក្នុងនឹងក ឬ ក្នុងរប មានអញ្ហា មានរបស់អញ្ហា ឬរបូទេ ? ពិចារ-
ណាមួយគ្រីមឡើង ។ ទាល់តែកកើតវិបស្ថានបញ្ហា យើងច្បាស់
តាមពិត យើង នឹងឡើង ឱ្យក្នុង នឹងឡាតាំង និងយើងមានអ្នកប្រាក់
គ្របកាន់ម៉ោង រហូតកកើត តិចីត្រូវ ទិន្នន័យ និង គិច្ចក្រឹត ។

អាស៊ីនិត្យប្រព័ន្ធ

ព្រះមនុស្សព្រះរាជ ព្រះប្រាស់សម្បជូន -

ម្នាល់សក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលិណាប្រព័ន្ធអរចំពោះត្រូវក្រពេង ច្រមុះ អណ្តាត កាយ មិន បុគ្គលិនៅ ឈ្មោះថា
ប្រព័ន្ធអរចំពោះទូទៅ ។ ឥច្ចាតត ពោលថា បុគ្គលិណា ប្រព័ន្ធអរ
ចំពោះទូទៅ បុគ្គលិនោះ មិនមែនបាកទូទៅ ។

ធម្មាលកិត្យទាំងឡាយ លុះតែបុគ្គលិណា មិនប្រព័ន្ធនេះ
ថ្មីក ត្រឡប់ក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ ឬត្រូវបុគ្គលិនោះ ឈ្មោះ
ថា មិនប្រព័ន្ធនេះទេ ។ ឥច្ចាតត ពាណិជ្ជ បុគ្គលិណា

មិនត្រកអរចំពោះទុក បុគ្គលទោះ វិចថាកទុកបាន ។

ម្លាលកិត្យទាំងឡាយ បុគ្គលណា ត្រកអរចំពោះ រួប
សមេង ហិន រស ដោផ្លែ៖ ធម្មរម្បុណ្ឌ បុគ្គលទោះឡាយៗ
ត្រកអរចំពោះទុក ។ ឥចាតត ពោលមា បុគ្គលណា ត្រក
អរចំពោះទុក បុគ្គលទោះ មិនវិចថាកទុកទេ ។

ម្លាលកិត្យទាំងឡាយ លុះតែបុគ្គលណា មិនត្រកអរចំពោះ
រួប សមេង ហិន រស ដោផ្លែ៖ ធម្មរម្បុណ្ឌ បុគ្គលទោះ
ឡាយៗ មិនត្រកអរចំពោះទុក ។ ឥចាតត ពោលមា បុគ្គល
ណា មិនត្រកអរចំពោះទុក បុគ្គលទោះ វិចថាកទុកបាន^(៣) ។

សង្វាមួលនិស្សូល្ហ្រៃ

ព្រះមានព្រះភាគ ឲ្យចេញត្រាស់មា ម្លាលកិត្យទាំងឡាយ
បុគ្គលកាលមិនដឹង មិនយើង ទូវចក្ខាមពិត ទូវបាមពិត
ទូវចក្ខវិញ្ញាណាមពិត ទូវចក្ខសម្បសួរាមពិត ទូវជែនាមពិត
រមេងត្រកអរក្នងរបស់ទោះ ។ បុគ្គលកាលមិនដឹង មិនយើង
ទូវសោត់ ទូវយាង៖ ទូវជីវិត ទូវការយ ទូវមនះតាមពិត ។
រមេងត្រកអរក្នងរបស់ទោះ ។ កាលបុគ្គលទោះ មានចិត្ត
ត្រកអរ ជ្រុលជ្រំប់ រង្វេងអូលង់ប់ ជាអ្នកភិចារណាយើង

នូវគុណរឹង ឧបាទានក្នុងទាំង ៥ រ៉ែមងសល់នូវសេចក្តីចំនួន
ឡើង ។ ឯកណ្ឌា ដែលតាក់ពេងនូវកែវតិចី ប្រកបដោយភ្លេក
ដោយអំណាច់នៃសេចក្តីប្រព័ន្ធគ្រាល់ មានកិរិយាវិករាយ នូង
អារម្មណីទោះ ។ ជាប្រក្រតិរបស់បុគ្គលទោះ រ៉ែមងចំនួនឡើង ។
បុគ្គលទោះ រ៉ែមងមានរោងក្នុងក្រវត្ថុ សេចក្តីត្រូវក្រហាយ
សេចក្តីអន្តែងអន្តេង ប្រព័ន្ធដោក្នុងការ ចំនួនឡើងដឹង ប្រព័ន្ធដោក្នុងមិត្ត ចំនួនឡើងដឹង ។ បុគ្គលទោះ រ៉ែមងរងគ្នា
ប្រព័ន្ធដោក្នុងការ ប្រព័ន្ធដោក្នុងមិត្តដឹង ។

ម្នាលកិត្យទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង កាលយើង នូវចក្ខុ
តាមពិត នូវបាយការពិត នូវចក្ខុវិញ្ញាណតាមពិត នូវចក្ខុសម្បួយ
តាមពិត នូវវេទនាតាមពិត រ៉ែមងមិនប្រព័ន្ធផ្លាស់ទោះ ។ ឬ
បុគ្គលកាលដឹង កាលយើង នូវសាត់ នូវយាន់ នូវជីវិ
នូវការ នូវមន់ តាមពិត ។ ឬ រ៉ែមងមិនប្រព័ន្ធផ្លាស់
ទោះ ។ ឬ កាលបុគ្គលទោះ មានមិត្តមិនប្រព័ន្ធផ្លាស់
មិនរ៉ែមងអូលូងប់ ជាអ្នកពិចារណាយើងនូវទោះសរើយ
ឧបាទានក្នុង ៥ រ៉ែមងសល់នូវសេចក្តីមិនចំនួនទៅ ។ ឯកណ្ឌា
ដែលតាក់ពេងនូវកែវតិចី ប្រកបដោយភ្លេក ដោយអំណាច់នៃ
សេចក្តីប្រព័ន្ធគ្រាល់ មានកិរិយាវិករាយនូងអារម្មណីទោះ ។ ជាប្រ
ក្រតិរបស់បុគ្គលទោះ ឥណ្ឌាពោះ បុគ្គលទោះដឹង លេបដៃ

ចេញពាន ។ សេចក្តីក្រវល់ក្ររាយ សេចក្តីតេក្រវបាយ សេចក្តីអនុះអន្លឹង ប្រព្រឹត្តទោក្ខុងកាយ ប្រព្រឹត្តទោក្ខុងចិត្ត គេរួមជាលែបដែលចេញពាន ។ បុគ្គលទោះ កែងសោយទូរសេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទោក្ខុងកាយ និង ប្រព្រឹត្តទោក្ខុងចិត្ត ។ សេចក្តីយល់យើង របស់បុគ្គលមានសភាពផ្ទុចទោះ ឈ្មោះថា សម្ងាតិត្រូវ សេចក្តីត្រូវយាមរបស់បុគ្គលមានសភាពផ្ទុចទោះ ឈ្មោះថា សម្ងាកយាមៗ សតិរបស់បុគ្គល មានសភាពផ្ទុចទោះ ឈ្មោះថា សម្ងាសតិ សមាជិរបស់បុគ្គលមានសភាពផ្ទុចទោះ ឈ្មោះថា សម្ងាសមាតិ ។ បុគ្គលទោះងង់ ឈ្មោះថា មានកាយកម្ម វិចិកម្ម និង អាណីវេះ ហិរញ្ញវត្ថុ ទូនាងដើមីមិនកិត ។ មតិប្រកប ធោយអង្គ និងប្រសើរ របស់បុគ្គលទោះ រួមជាមន់ទូរការពេញ លេញបរិប្បលិក ធោយការបងិបត្តិយោងទោះងង់ ។

កាលបុគ្គលទោះ ចំណូនទូរអង្គភីកមត្តិក្រល់រឿង យោង ទោះហើយ សតិយ្យផ្ទាល ៤ តី សម្បយ្យធាន ៤ តី តម្លៃចាន ៤ តី តត្រិយ ៤ តី ពល់ ៤ តី ពាក្យុង ៤ តី រួមជាមន់ទូរការពេញ លេញបរិប្បលិក ធោយការបងិបត្តិយោងទោះ ។ បុគ្គលទោះ រួមជាមានមិទាំងពីរតី សមចេះ ១ វិបស្បុទា ១ ប្រព្រឹត្តទោជាតុទិន្នន័យ បុគ្គលទោះ ឈ្មោះថា កំណត់ដីអង្គរដី ។ (ឧបាទាបក្សុទ្ធ ៥)

ដែលគួរឱ្យកំណត់ដីនៃធាយបញ្ញាដីក្រល់នង ឈ្មោះថា លេខបង់ទ្វារ ធម៌ (អវិជ្ជា និង កវតណ្ហា) ដែលគួរឱ្យលេខៗបង់ធាយបញ្ញាដីក្រ ល់នង ឈ្មោះថា ចំណើនទ្វារធម៌ (សមច័ន្ទ និង វិបស្សុទា) ដែល គួរឱ្យចំណើនធាយបញ្ញាដីក្រល់នង ឈ្មោះថា ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ទ្វារធម៌ (វិជ្ជា និង វិមុត្តិ) ដែលគួរឱ្យធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ធាយបញ្ញា ដីក្រល់នង ។ លុះត្រប់មានព្រះភាព ឡ្វ់ត្រាល់ព្រះសូត្រនេះ មានបើរើយ កិត្តិថាំងឆ្លាយទៅៗ មានសេចក្តីក្រោកអរ វិករាយ និង ភាសិរបស់ត្រប់មានព្រះភាព (១) ។

លោក អ្នក សហ្មារនទាំងឡាយ មនុស្សយើង ត្រូវត្រួកអរ ចំពោះខ្លួន ត្រូវសម្រាប់ខ្លួន ត្រូវថែរក្សាផ្លូវ បុន្ថែម យើងត្រូវទេះ ត្រួកអរ ត្រូវទេះសម្រាប់ ត្រូវទេះថែរក្សាផ្លូវ តី ត្រួកអរបែប បណ្តុះត សម្រាប់បែបបណ្តិត ថែរក្សាផ្លូវបែបបណ្តិត ។ បណ្តិត លោកមិនត្រួកអរ មិនសម្រាប់ មិនថែរក្សាផ្លូវ តែសម្រាប់ត្រូវ ត្រឹមតែស្មែកសាច់បុណ្ណារោះទេ តី លោកចូលរួមដែលបែង ការ រាតា ចិត្ត ដែលត្រូវក្រោមប្រព័ន្ធពួនុយបានឱ្យដោរាជៈដី ប្រព័ន្ធដែល ជាក្រឹះដំនោះសេចក្តីក្រោកអរ សេចក្តីសម្រាប់ និង ការថែរក្សាផ្លូវ ពិត្រាករ ។ ពីសេសជាងនេះទៅឡើត លោកតែងសិក្សាបណ្តុះបញ្ញា ឲ្យដឹងឲ្យយើងឡាល់ទ្វារឲ្យបាយ តី ត្រូក ត្រឡប់ ប្រមុះ

---

(១)-អុត្តិមុខិមុ មជ្ឈិមនិករាយ ឧបិបណ្តាសក: ២៨-៣០០-៣៣៤

អណ្តាត កាយ ចិត្ត តាមសេចក្តីពិភរបស់វា ពីរហូងម៉ែច វា
មាន អនិច្ច ទុក្ខ អនញ្ជាព ឬ ទេ ? វាបារបស់អញ្ជ របស់យើង
ឬ ជារបស់វា ឬ បានដឹង បានយើងឡាសំតាមសេចក្តីពិភ
រហូង សូច សុខ ត្រជាក់ ជានិន្ទ័រ ពនោះ ។ ផ្លូវនេះ អ្នក
បានបានដឹង ត្រូវខ្លួន ឬ ក្នុងអាយកនេះ ១២ នេះដឹង ។
ធើបុរាណាពាយ ពាលទុកជា -

រកដី រកក្នុងកាយ រកពាយ រកក្នុងឆ្នាំង ។
បុំនែ យើងក៏ត្រូវគិតិតារណា សល់ហេតុបច្ចុះយាដូង ។ មុននឹង
បានកើតមកជាតាយក្នុងឆ្នាំងនោះដឹងដោយ ។

ស្និជាស្តី ១៤

១-ចក្ខុជាស្តី	ជាតុត្រូវក
២-សេវនជាស្តី	ជាតុត្រូវម៉ែក
៣-បង្ហាញជាស្តី	ជាតុត្រូវមុះ
៤-ថ្វីនជាស្តី	ជាតុអណ្តាត
៥-ក្រាយជាស្តី	ជាតុកាយ
៦-ចនោជាស្តី	ជាតុចិត្ត
៧-ខូចជាស្តី	ជាតុប

-៤៧-

៩-សម្រាប់អ្នក	ជាតុសម្រោង
៩-សម្រាប់អ្នក	ជាតុវិន
១០-សម្រាប់អ្នក	ជាតុស
១១-ដែលត្រូវបានអ្នក	ជាតុប៊ែកាយ
១២-បង្កើរបានអ្នក	ជាតុជម
១៣-ថ្វីទិញ្ញាបានអ្នក	ជាតុយើង
១៤-សេរីទិញ្ញាបានអ្នក	ជាតុរូ
១៥-ហ្មាលទិញ្ញាបានអ្នក	ជាតុជំរឿន
១៦-ថ្វីទិញ្ញាបានអ្នក	ជាតុរក្សាស
១៧-ខ្សោយទិញ្ញាបានអ្នក	ជាតុដីងប៊ែកាយ
១៨-ថ្វីទិញ្ញាបានអ្នក	ជាតុដីងប៊ែកាយ ។

ជាតុ ១៨ នេះ ចាត់ជាលាត្យក គឺ :

១-ជាតុទួល ៦	មានចក្ខុជាអើម
២-ជាតុប៊ែកាយ ៦	មានរូបជាអើម
៣-ជាតុដីងប៊ែកាយ ៦	មានចក្ខុវិញ្ញាបានជាអើម
ចិត្ត ៨៩ ផ្លូវ ៦	គឺ

ចាត់ទី ៧ ចាត់ជាស្រប នាម

ចក្ខុជាស្តី នៅខេត្តបាត់ យុវវិជ្ជាស្តី ឱ្យត្រូវបាត់ ភាយជាស្តី
 ឃុបជាស្តី សម្បជាស្តី ឥឡូជាស្តី និងជាស្តី ដោលព្រៃជាស្តី ជាកុ
 ទាំង ១០ នេះ ជាបរាកុ ។ មនោជាស្តី ចក្ខុវិញ្ញុវិជ្ជាស្តី
 នៅសិល្បៈធម៌ជាស្តី យុវវិញ្ញុវិជ្ជាស្តី ឱ្យត្រូវិញ្ញុវិជ្ជាស្តី
 ភាយវិញ្ញុវិជ្ជាស្តី មនោវិញ្ញុវិជ្ជាស្តី ជាកុទាំង ៧ នេះ
 ជាបរាកុ ។ ចក្ខុជាស្តី ជាបរាកុទាំង ៩ ជាបរាកុ

ປັກປະເມີນ ເພິ່າວິຊາ ທະຫຼາວິຊາ, ເສດຖະກິດ ເພິ່າວິຊາ ທະຫຼາວິຊາ
 ປິ່າ ເຮົາວິຊາ, ພາຍປະເມີນ ເພິ່າວິຊາ ທະຫຼາວິຊາ,
 ຜົກປະເມີນ ເພິ່າວິຊາ ທະຫຼາວິຊາ, ກາຍປະເມີນ ເພິ່າວິຊາ
 ຂາຍປະເມີນ, ຢູຕາມຸລິນ් ເພິ່າວິຊາ ຖະຫຼາວິຊາ, ສຳວັດມຸລິນ් ເພິ່າວິຊາ
 ປິ່າ ສຳວັດມຸລິນ්, ອົງວັດມຸລິນ් ເພິ່າວິຊາ ຕະຫຼາວິຊາ, ລາຍວັດມຸລິນ්
 ເພິ່າວິຊາ ຂະຫຼາວິຊາ, ເຜົ້າມູນວັດມຸລິນ් ເພິ່າວິຊາ ເຈົ້າຄູ່ວັດມຸລິນ්, ۱
 ມເຄົາຕັກິກ ۳ ຕື່ ບໍລິຫາກໄດ້ແບບີ້ຕຸ້ນ ۱ ສ່ວນໄຟຟ້າມູນວັດມຸລິນ් ۲
 ເພິ່າວິຊາ ທະຫຼາວິຊາ ۱ ອົບ ۳ ຕື່ ເຮັດວຽກ ສ້າງ ສັງເກດ
 ສຸຂຸມຢູ່ບ ສີ່ວິຊາ ສິ່ວິຊາ ເພິ່າວິຊາ ທະຫຼາວິຊາ ۱ ວິຫຼາມູນວັດມຸລິນ් ۲ ຕື່
 ອົບສລວິທາກເທິກູກີ້ຕຸ້ນ ۱ ຖະຫຼາວິຊາ ທະຫຼາວິຊາ ດັບຕຸ້ນ ۱
 ເພິ່າວິຊາ ທະຫຼາວິຊາ ທະຫຼາວິຊາ ۱

យានិត្យុវាងជាតុ ឯីថ្វាធិត្យុវាងជាតុ នាយិត្យុវាងជាតុ
ក្នុងជាតុមួយ មានវិញ្ញាបាលចិត្ត ២ គេ អកុសលវិចាកាយេតុកចិត្ត ១
ក្នុសលវិចាកាយេតុកចិត្ត ១ ផ្ទចត្តានឹង ចក្ខុទិត្យុវាងជាតុ ឃរាយ
មនោវិញ្ញាបាលចិត្តទាំងអស់ ពេល (ក្រោពី ទីបញ្ញិវិញ្ញាបាល ១០
នឹង មនោជាតុ ៣) លោយ៖ ថា មនោទិត្យុវាងជាតុ ។

មួយជាតិ រួបធិនុ ឬនាមធិនុ ដែលទ្រូវបានការនិង
លក្ខណៈរបស់ខ្លួនមិនធ្វាល់ប្រើ ក្នុងប្រើប្រាស់ជាផ្លាមិនមួយជាតិ
នៅ៖ ហើយ ជាតុ ។ ចក្ខុជាតុ ជាតុត្រូវ ទ្រូវបានការនិងទ្រូវបានការ
របស់ខ្លួនដូចម្បួយម្បួយ.....មនោជាតុ ជាតុចិត្ត ទ្រូវបានការនិងទ្រូវបានការ
របស់ខ្លួនដូចម្បួយម្បួយដីអារម្មណ៍ ។

ព្រះបុន្ថែ សំដែងថា នាយិត្យុវាងជាតុ ជាតុដើរឃើញ ។ មនោទិត្យុវាងជាតុ
ជាតុប្រើប្រាស់អនុវត្ត សូមឱ្យតែកិលេស លោកៗ ទោសៗ មោហៗ
ជាមីម កំជាតាតុយេ បុន្ថែ ឱចំប្រើប្រាស់មិនត្រូវបានត្រូវ ១៨ ផ្សុ
បានឱ្យបានបុរាណហើយ ។ ព្រះបុន្ថែ សំដែងថា មនុស្សដើរឃើញត្រូវ
ត្រូវដោយជាតុ ជាតុលោក ត្រូវត្រូវនឹងជាតុលោក ជាតុលោក ត្រូវ
ត្រូវនឹងជាតុលោក ជាតុដើរឃើញ ត្រូវត្រូវនឹងជាតុដើរឃើញ... ។

ព្រះបុន្ថែ សំដែងថា ជាតុជារបស់មានពិតិត្យុយើងគេ
ពិលោជនោ មិនមែនគ្រាន់តែជាតុហើយរក្សាបិតិត្យុមិនយើងទេ នៅ៖ នៅ
បុន្ថែ ជាតុគ្រាន់តែជាតុ នាយិត្យុទន្លេ រាជគ្រាន់តែជាតុ

និស្សូល្អ មិនមែនជាសញ្ញ ជាបុត្តិល យើងគេ សុឡ្ងា ជារបស់
សោះសុឡ្ង ។ ធាតុវាកេកទីផ្សេងៗរាយហេតុបច្ចុប្បន្នរបស់វា មិន
មាននរណា បុ ព្រះអាណិទេកអង្គុណាកសាងវាកេដីយ ហើយបុត្តិល
ណាមិនមែន មិនយើងច្បាស់ទេវិជ្ជធាតុតាមសេចក្តីពិត គេកើ
ស្រឡាញៗធាតុ បុ សុប់ធាតុ បុ កែសំគាល់ថា ធាតុនោះ ជាងឯង
ជាមញ្ញ ជារបស់អញ្ញ បុត្តិលនោះ មានទុក្រប្រើន មិនយុចចាក
ទុក្រនាន់ឡើយ ។

អ្នកចំនួន វិបស្ថុទា តប្បីពិចារណាយុរិបាយខ្ពុសសុវិយ ។
សុវិយចំនួន ។ សុយើងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត តើមានអញ្ញ បុ ទេ
មានរបស់អញ្ញ បុ ទេ បុក៏ត្រាន់តែជាទាតុបុណ្ណោះ ។ ហើយយើង
ច្បាស់ថាគ្រាន់តែជាទាតុ ហើយគេលេអវិជ្ជា តណ្ឌា ឧបាទាន
ប្រក្រឹត្តទៅតាមលំអាននេះ ទុក្រមែងអស់ទៅ បុសីយទៅជាតា
លំបាប់ពុំវាន់ឡើយ ។

ត្រួតពិនិត្យ ២២

ត្រួតពិនិត្យ ការជាត់ បុ ធម្មជាតិជាផំតាមនាថីរបស់
ខ្ពុស ។ ត្រួតជាផំក្តុងការយើង យើងច្បាស់ យើងមិនច្បាស់
យើងនានជីត យើងនានឆ្លាយ ស្រស់ទៅត្រួតរារាំងអស់ និងយក
ត្រឡប់ក បុ អីឡើកសុឡ្ង ដីជំនួសត្រួតមិននានទេ ។ ត្រួតពិនិត្យ ២២ តី:
១- តាន្វត្រួត ធម្មជាតិជាផំក្តុងការយើង នានមល់

ចក្ខុប្បសាទ ។

២- សោត្តិត្រីឃើយ៍ ធម្មជាតិជាជំក្បួនការរួម ពានផល
សោត្តិប្បសាទ ។

៣- យោគិត្រីឃើយ៍ ធម្មជាតិជាជំក្បួនការធុរិន ពានផល
យានប្បសាទ ។

៤- ទិន្ទិត្រីឃើយ៍ ធម្មជាតិជាជំក្បួនការដឹងរស ពានផល
ជីវិប្បសាទ ។

៥- គាយិត្រីឃើយ៍ ធម្មជាតិជាជំក្បួនការដឹងដោត្តរោះ
ពានផល កាយប្បសាទ ។

៦- មិន្ទិត្រីឃើយ៍ ធម្មជាតិជាជំក្បួនការដឹងអារម្មណ៍ ពាន
ផល មនេះគឺមិន្ទ ។

៧- សសិត្រីឃើយ៍ ធម្មជាតិជាជំក្បួនការជាប្រើ ពានផល
តក្កុការូប ។

៨- មុនិន្ទិត្រីឃើយ៍ ធម្មជាតិជាជំក្បួនការជាបុរស ពានផល
បុរិសភាករូប ។

៩- ទិនិត្តិត្រីឃើយ៍ ធម្មជាតិជាជំក្បួនការរក្សានឹរញ្ញបនាម
ពានផល រូបជីវិត្រីឃើយ៍ និង អូបជីវិត្រីឃើយ៍ ។

១០- សុខិត្រីឃើយ៍ ធម្មជាតិជាជំក្បួនការរោយសុខាយ
ពានផល សុខរោនាបេតលិក ។

១១- ធម្មិត្តិយ៍ ធម្មជាតិជាគំភូងការសោយទុកកាយ បាន
ដល់ ទុកដៃនាំចេតសិក ។

១២- លោមខលស្រីត្តិយ៍ ធម្មជាតិជាគំភូងការសោយសុខ
ចិត្ត បានដល់ សោមខលស្សដៃនាំចេតសិក ។

១៣- ឡោមខលស្រីត្តិយ៍ ធម្មជាតិជាគំភូងការសោយទុក
ចិត្ត បានដល់ ឡោមខលស្សដៃនាំចេតសិក ។

១៤- ឧបេត្តិត្តិយ៍ ធម្មជាតិជាគំភូងការសោយអារម្មណ៍
ជាកណ្តាល ។ បានដល់ ឧបេក្តាបៃនាំចេតសិក ។

១៥- សវិត្តិយ៍ ធម្មជាតិជាគំភូងការធ្វើរបស់ផែនគ្នារៀបឱ្យ
បានដល់ សវាបេតសិក ។

១៦- នីយិត្តិយ៍ ធម្មជាតិជាគំភូងការក្រោយមាន បានដល់
វិរិយបេតសិក ។

១៧- សតិត្តិយ៍ ធម្មជាតិជាគំភូងការលើកត្រូវ បានដល់
សកិបេតសិក ។

១៨- សមាគិត្តិយ៍ ធម្មជាតិជាគំភូងការតាំងចិត្តមំភូង
អារម្មណ៍តែម្មយ បានដល់ ឯកត្តាបេតសិក ។

១៩- ឥញ្ញិត្តិយ៍ ធម្មជាតិជាគំភូងការដឹងអារម្មណ៍តាមពិត
បានដល់ បញ្ញាបេតសិក (ជាមេកិយ) ។

២០- អនុញ្ញាតក្រុងក្រឹត្យីត្រីយ៉ែ ធម្មជាតិជាចំណូនការដឹងច្បាស់ អរិយសម្រួល ៤ និង ព្រះទិញ្ញាន ដែលខ្ពស់មិនច្បាប់ដឹង និង លេខសំយោជន៍ ៣ ខាងផើមពាន តីសោតាបត្រិមត្តត្រាលា ពាន ដល់ បញ្ហាជោគសិក (ជាលោកក្តុរៈ) ។

២១- អនុញ្ញាតីត្រីយ៉ែ ធម្មជាតិជាចំណូនការដឹងច្បាស់ អរិយសម្រួល ៤ និង ព្រះទិញ្ញាន ព្រមទាំងលេខសំយោជន៍ទាំងអស់ តីត្រាលា ៦ របៀប ៩ សោតាបត្រិមត្តត្រាលា រហូតដល់ អរហត្ថមត្តត្រាលា ពានដល់ បញ្ហាជោគសិក (ជាលោកក្តុរៈ) ។

២២- អនុញ្ញាតីត្រីយ៉ែ ធម្មជាតិជាចំណូនការយុោះទោរក អមពនិញ្ញាន ធ្វាយមិនមានកិល់សម្រួលដែលត្រូវលេខទៅ តី អរហត្ថមត្តត្រាលា ពានដល់ បញ្ហាជោគសិក (ជាលោកក្តុរៈ) ។

ត្រីយ៉ែ ២២

បាត់ជាអ្នប នាម ឲ្យចិត្តទៅនេះ :

១- ចក្ខុនីត្រីយ៉ែ	ជាយបុលិច ។
២- លោតិនីត្រីយ៉ែ	ជាយបុលិច ។
៣- ហាងិនីត្រីយ៉ែ	ជាយបុលិច ។
៤- ឯក្ខុនីត្រីយ៉ែ	ជាយបុលិច ។
៥- ភាយិនីត្រីយ៉ែ	ជាយបុលិច ។
៦- ចសិនីត្រីយ៉ែ	ជាទាមបុលិច ។

៧-	សត្វិត្សីយ៍	ជាយបដម៌ ។
៨-	ចុនិសិត្សីយ៍	ជាយបដម៌ ។
៩-	ទិនិសិត្សីយ៍	ជាយបដម៌ និង ជាទាមដម៌ ។
១០-	សុទិត្សីយ៍	ជាទាមដម៌ ។
១១-	ទូគិត្សីយ៍	ជាទាមដម៌ ។
១២-	នោមនសព្ទិត្សីយ៍	ជាទាមដម៌ ។
១៣-	នោមនសព្ទិត្សីយ៍	ជាទាមដម៌ ។
១៤-	ឧបេសិត្សីយ៍	ជាទាមដម៌ ។
១៥-	សច្ចិត្សីយ៍	ជាទាមដម៌ ។
១៦-	ទីយិត្សីយ៍	ជាទាមដម៌ ។
១៧-	សត្វិត្សីយ៍	ជាទាមដម៌ ។
១៨-	សហាបិត្សីយ៍	ជាទាមដម៌ ។
១៩-	សញ្ញិត្សីយ៍	ជាទាមដម៌ ។
២០-	អនញ្ញាសញ្ញាស្រាវិត្សីយ៍	ជាទាមដម៌ ។
២១-	អញ្ញិត្សីយ៍	ជាទាមដម៌ ។
២២-	អញ្ញាសាតិត្សីយ៍	ជាទាមដម៌ ។

តត្សីយ៍ ២២ នេះ ជាយប នាម ។ យប នាម កើតឡើង
អាស៊ិយ ហេតុ បច្ចិយ ។ ហើ ហេតុ បច្ចិយ ត្រប្រល យប
នាម ត្រប្រល ហើ ហេតុ បច្ចិយ រលក់ យប នាម ត្រវិភ័

រលត ។ ពួនទេស រូប នាម តែងតែមាន អនិច្ឆ័ំ ទុក្ខ អនត្តា
ជាមួត ។

ត្រីឃើយ ចាំងអស់ទេស មាននៅក្នុងខ្ពស់យើង ។ អ្នកមានបញ្ហា
អារសិក្សាបដិបត្តិ ក្នុងខ្ពស់យើងទេស ឲ្យកើតប្រយោជន៍ជាលំដាប់ ។
បាន ។ បើតែអប់រំហើកហាត់ បដិបត្តិ បណ្តុះវិបស្សាបញ្ហា ឲ្យ
រើសទីឡើង ។ បញ្ហាលេស វាតិនឹងប្រភាគយុទ្ធមេជាមត្តញាលា ដីល
ញាលា មានអាណាពាតកំហាត់កិលេស និង កងទុក្ខចាំងអស់បាន ។
ហេតុទេស អ្នកវិបស្សាប ត្រូវកើតសិក្សាបដិបត្តិរឿងទេស ឲ្យបាន
ត្រីមត្រូវ ជាដូរទាំងមួយបានសម្រេច មត្ត ដីល តុំខាន ។

សង្គ្រោះ

សង្គ្រោះ ត្រូវបាន សេចក្តីពិត ឬ របស់ពិត ។ សង្គ្រោះ បើនិយាយ
ដោយខ្លួនមាន ២ យោងគឺ៖ ១- លោកិយសង្គ្រោះ (សមុទ្ធសង្គ្រោះ)
២- អវិយសង្គ្រោះ (បរមក្នុលសង្គ្រោះ) ។ លោកិយសង្គ្រោះ សេចក្តីពិតទៅ
តាមការសង្គតរបស់មនុស្សលោក បុន្ថែន ត្រានអ្នកបានរៀងចាំ ពិត
បានទេ ។ ឧទាហរណ៍ តែសង្គតត្រាន មនុស្សទេស ខ្លួន មនុស្ស
ទេសយុទ្ធផ្សែន តែក្នុងខ្ពស់មនុស្សខ្លួន មនុស្សយុទ្ធផ្សែនទេស ត្រានអ្នកត្រែងលាង
មួយជាតិត្រូវការងារសំរាប់បញ្ហាកំឡើយឱ្យយើងដឹងច្បាស់ថាទាំងខ្លួន ឬ ជាយុទ្ធបានទេ
វាក្រោមតែក្នុងការងារសង្គតរបស់តែក្នុងប៉ុណ្ណោះ ។
ចំណោក អវិយសង្គ្រោះ សេចក្តីពិតតាមបែបប្រព័ន្ធអវិយៈ ជាសេចក្តីពិត

ដីប្រសើរ ដែលញាប់មុនការណ៍យើង ឬប្រភាយដីបុច្ចោន ទៅ
ជា អវិយ៖ ។ សេចក្តីពិតិត្តដីប្រសើរនេះ រាយការណ៍សំរាប់បញ្ញាក់
ឲ្យយើងដឹងច្បាស់ថាទិន្នន័យ ឧទាហរណ៍ មនុស្ស ចិត្តពាល
តាមខំបអវិយ៖ ក្នុងខ្លួនខ្លួន រាយការណ៍តែងតាំង ឬប្រភាយ ឬ
ដែលជារបស់មានពិតិត្ត សិតិថែរក្សាទុងខ្លួនមនុស្សនោះឯង សំរាប់
លីម្បូងបញ្ញាក់ ឬ ឲ្យយើងដឹងពីសារដឹងថាមានពិតិត្ននេះ ។ សេចក្តី
ពិតិត្នយ៉ាងនេះ ហេតុថា អវិយស្អួល ។

នគរូបនិយោគ

- ១- ឧគ្គលិយោគ ឧក្រដាមបស់ពិតិត្តដីប្រសើរ ។
- ២- ឧគ្គលិយោគ ឧគ្គលិយោគ ហេតុឲ្យកើតឡើង ជារបស់ពិតិត្ត
ដីប្រសើរ ។
- ៣- ឧគ្គលិយោគ ឧគ្គលិយោគ ការរលកទៅឧក្រ ជារបស់ពិតិត្តដី-
ប្រសើរ ។
- ៤- ឧគ្គលិយោគ ឧគ្គលិយោគ ផ្លូវបាលិក្សាឌីរិបាយ ឬ ឲ្យរាយការលកទៅឧក្រ ជារបស់ពិតិត្តដីប្រសើរ ។

ឧគ្គលិយោគ បានឈប់ទៅឧក្រ ១២ កងតី :

- ១- ចំណុច ការកែកជាមុន ។
- ២- ចំណុច ការចាត់ក្រោម ។
- ៣- ចំណុច សេចក្តីពិតិត្ត ។

- ៥- សោរជុក្រ សេចក្តីព្រៀមក្រំជាទុក្រ ។
 ៥- បិនទេទុក្រ សេចក្តីខ្សែកខ្សែលជាទុក្រ ។
 ៦- ឲ្យទុក្រ សេចក្តីលំពាកភាយជាទុក្រ ។
 ៧- តោមនស្បែទុក្រ ការអាក់អន់ចិត្តជាទុក្រ ។
 ៨- ឧបាយាពទុក្រ ការតាន់ពីងចិត្តជាទុក្រ ។
 ៩- សម្បិយេទិ សម្បិយេទុក្រ ការផ្លូវប្រស្ថាដោយ
 ស្ថិតិសង្សារមិនជាទីស្រឡាញ់ទាំងម្មាយជាទុក្រ ។

១០- គិយេទិ គិម្បិយេទុក្រ ការប្រាត់ប្រាសហាកស្វែ
 និង សង្សារជាទីស្រឡាញ់ទាំងម្មាយជាទុក្រ ។

១១- យុម្ភិដី ន ឯកសិ សម្បិទុក្រ ព្រោះរបស់ណា
 មិនបាន នោះក៏ជាទុក្រ ។

១២- សុខិល្លេ បញ្ចុប្បាធមានទុក្រទុក្រ ពោលធោយបំព្រឹង
 ឱពាទានក្នុងទាំង ៥ ជាទុក្រ ។

ទុក្រសុខិល្លេ ធម៌ ៣ ក៏ :

- ១- ការកសិ ចំណាត់ក្នុងកាមកុណា ។
 ២- និតិកសិ ចំណាត់ក្នុងកក់ (ប្រកបធោយ
 ករទិន្លិ និង សល្បិតទិន្លិ) ។
 ៣- មិនកសិ ចំណាត់ក្នុងវិកក (ប្រកបធោយ
 វិករទិន្លិ និង ឧប្បទិន្លិ) ។

ឧគ្គលិករដ្ឋសាធារណ៍ បានសល់ការលោមចាល ខ្លាក់ចោល
ជុំតសស្សេះ មិនអារ៉ាកាលប័យទូវកណ្តាត់ដែល ៣ នៅ៖ ១ កណ្តាត់
ទាំង ៣ នៅ៖ កើតឡើងនៅថ្ងៃណា ? កើតឡើងនៅក្នុង រូប
សម្រាប់ ក្រុង និង រស ដោផ្លូវ៖ ធម្មារមុណ្ឌ ឬចុងនេះ ត្រូវលោកណ្តាត់
ក្នុងរូប សម្រាប់ ក្រុង និង រស ដោផ្លូវ៖ ធម្មារមុណ្ឌ នៅ៖ចេញ ។

ឧគ្គលិករដ្ឋសាធារណ៍និងជំនាញសិរីស្ទឹង

បានសល់អន្តោតិកមត្ត ផ្លូវមួយប្រកបដោយអត្ថ ឬ គី៖

១- សង្គមទិន្នន័យ	ការយល់ដើរព្រះ ។
២- សង្គមត្រួតពិនិត្យ	សេចក្តីព្រឹត្តិវិធី ។
៣- សង្គមតាមតាម	បាក្សសំដើរ ។
៤- សង្គមត្រឡប់	ការងារព្រះ ។
៥- សង្គមសារិកសារ	ការចិត្តិមជីវិតព្រះ ។
៦- សង្គមតាមរាយការណ៍	សេចក្តីព្រាយាមព្រះ ។
៧- សង្គមសតិ	ការលើកព្រះ ។
៨- សង្គមចាមិន	ចិត្តពាំងមាំព្រះ ។

សិរីស្ទឹង ៤

បាក់ជារូប នាម ឬចុងនេះ៖

១- ឧគ្គលិកសិរីស្ទឹង	ជាយបដមិនជាមជមិ ។
២- ឧគ្គលិកសិរីស្ទឹង	ជាមជមិ ។

៣- ឯក្រុលិករាជសិរិយសង្គ ជាទាមដំឡើ ។

៤- ឯក្រុលិករាជការិនិត្យបចិបទនរិយសង្គ ជាទាមដំឡើ ។

អវិយសង្គ ៤

ចាក់ជា ហេតុ ធមល ពួចកទោនេះ :

១- ឯក្រុនរិយសង្គ ជាផល ។

២- ឯក្រុសង្គនិមួយនរិយសង្គ ជាបេតុ ។

៣- ឯក្រុលិករាជសិរិយសង្គ ជាផល ។

៤- ឯក្រុលិករាជការិនិត្យបចិបទនរិយសង្គ ជាបេតុ ។

និភោជ ជាផល របស់មត្ត បុន្តែ និញ្ញាន មិនមែនជាផល
របស់មត្តទេ ។ និញ្ញាន ជាអសក្តិដំឡើ មិនមានហេតុបច្ចូលប្រជុំ
ឡាក់តែងទេ ជាដាតុសុប់ ត្រជាក់ វីស្សាង ឧស់ផុតហើយ ហេតុធមល។

ច្បាប់ ៣

បញ្ហាផីងច្បាស់នូវអវិយសច្បាំង ៤ ហេតុ ញ្ចាល់ ។
ញ្ចាល់ក្នុងអវិយសច្បាំង ៤ នៅ៖ មាន ៣ គី៖

១- សង្គច្បាប់ បញ្ហាផីងច្បាស់នូវសេចក្តីពិក គីដីងថា
ទុក្រអវិយសច្បាំង (ទុក្រ ១២ កង) ជាទុក្រពិក, ដីងថា ទុក្រសមុទ្រ
អវិយសច្បាំង (តណ្ហា ៣) ជាបេតុញ្ចូញកើតទុក្រពិក, ដីងថា
ទុក្រិភោជអវិយសច្បាំង (ការខ្សោកបោលទូវកណ្តាល) ជាការលត់
ទុក្រពិក, ដីងថា ទុក្រិភោជតាមិនិបតាមអវិយសច្បាំង (ច្បូរមួយ
ប្រកបដោយអង្គ ៨) ជាឃ្វូរបមិបត្តិញ្ចូលប៉ូន្មានការលត់ទុក្រពិក ។

បញ្ជា ដីងយោងនេះ ហៅថា សម្បាលា ។

២- គិច្ចុល្យាគ បញ្ជាដីងច្បាស់ទូរកិច្ចដើម្បី តីដីង
ថា ទួរអិយសច្ច មានកិច្ចត្រូវកំណត់ដីងឱ្យច្បាស់ឱ្យស្មោគប់
(តីស្ថាល់ទួរឱ្យច្បាស់), ទួរសមុទ្ធគិយសច្ច មានកិច្ចត្រូវ
លេបង់, ទួរិភាគអិយសច្ច មានកិច្ចត្រូវធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ (តី
ឱ្យបានសល់ឱ្យបានសម្រេច), ទួរិភាគតាមឱ្យត្រូវម៉ោងកំចាត់ជាមត្តសម្រួល) ។
បញ្ជា ដីងយោងនេះ ហៅថា កិច្ចុល្យាគ ។

៣- នសម្បាគ បញ្ជាដីងច្បាស់បានធ្វើកិច្ចសេចក្តីយ
តីទួរអិយសច្ច បានកំណត់ដីងច្បាស់ស្ថុចក្រោម, ទួរសមុទ្ធគិយ
អិយសច្ច បានលេបង់អស្ថុចក្រោម, ទួរិភាគអិយសច្ច បាន
ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ស្ថុចក្រោម, ទួរិភាគតាមឱ្យត្រូវម៉ោងកំចាត់ជាមត្តសម្រួល
បានបិបត្តិត្រូវ ស្មោគប់អស្ថុចក្រោម ។ បញ្ជា ដីង
យោងនេះ ហៅថា កន្លាលា ។

ញាលា ៣ នេះ បានវិលឡៅជីវិញ តីកេកែឡើងស្មោគប់ទាំង
៣ ហើយ លោកហៅថា ហិរិុន ៣ ។ ញាលានឹមួយ ។ ប្រព្រឹត្តិត្ត
ឡើគ្រប់សច្ចទាំង ៤ (៣×៤=១២) ត្រូវជា ១២ លោកហៅថា
អាការ៖ ១២ ។ បើកេកបញ្ហាប្រាណស្មោគប់យោងនេះ តីបាន
សម្រេចដីជាមត្តសល់បំផុតក្រោម ។ ចប់កិច្ចអស់ហើយ មិនបាន

កិច្ចស្តីផលត្រូវធ្វើ ដើម្បីនឹងលាភកិលេសឡើតនៅ ព្រោះអស់
កិលេសហើយ ។

បទិច្ចសមុប្បទ

ធមិអារសំយត្តាកើតឡើង ហោតា បដិច្ចសមុប្បទ ។
បដិច្ចសមុប្បទ មាន ១២ ភី៖

- ១- ព្រោះ អវិជ្ជា ជាបច្ចុះយ សង្ការទាំងឡាយកើតមាន ។
- ២- ព្រោះ សង្គា ជាបច្ចុះយ វិញ្ញាណា កើតមាន ។
- ៣- ព្រោះ វិញ្ញាណ ជាបច្ចុះយ នាមួប កើតមាន ។
- ៤- ព្រោះ នាមួប ជាបច្ចុះយ សង្កាយពនៃ កើតមាន ។
- ៥- ព្រោះ សង្កាយពនៃ ជាបច្ចុះយ ធម្មៈ កើតមាន ។
- ៦- ព្រោះ ធម្មៈ ជាបច្ចុះយ នៅទា កើតមាន ។
- ៧- ព្រោះ នៅទា ជាបច្ចុះយ ពណ្ឌា កើតមាន ។
- ៨- ព្រោះ ពណ្ឌា ជាបច្ចុះយ ឧបាទាន កើតមាន ។
- ៩- ព្រោះ ឧបាទាន ជាបច្ចុះយ កព កើតមាន ។
- ១០- ព្រោះ កព ជាបច្ចុះយ ថាគិ កើតមាន ។
- ១១- ព្រោះ ថាគិ ជាបច្ចុះយ ជោរ មរណៈ កើតមាន ។
- ១២- ព្រោះ ជោរ មរណៈ ជាបច្ចុះយ អវិជ្ជា កើតមាន^(១) ។

^(១)-អវិជ្ជា កើតពី អាសវ់ ។ អវិជ្ជា កើតពីធម្មោ ពណ្ឌា កើតពីអវិជ្ជា ។

អវិជ្ជា តី លេចក្បីមិនដឹងទូរអវិយសច្បាចំដែលបានបច្ចុប្បន្ន និង ពាបច្បាប់យកតិច
ដើម្បីស្រួលដំណើរ ។ ហេវិថា សង្ការ ។ សង្ការ ពាន់សល់
សង្ការ ៣ តី អូឡូវាគិតខ្លួន គិតក្នុងរឿងបុណ្យដែលជាកាមារចោរ
បុរាណីរ, អូឡូវាគិតខ្លួន គិតក្នុងរឿងបាបគ្រប់យ៉ាង, អនេ-
ឡូវាគិតខ្លួន គិតក្នុងរឿងបុណ្យមិនញាប់ព្រំ ពាន់សល់ អូបារចោរ
កុសល ។ សង្ការចំនួន ៣ នេះនឹង ជាបច្ចុប្បន្នកើត វិញ្ញាងាត តី
បដិសន្តិវិញ្ញាងាត ឡើង ។ កាលបីវិញ្ញាងាតចូលចាប់បដិសន្តិ
កើត ចំពោះស្អែដែលមានខ្លួន ៥ ត្រូវវិធាន នាយុប, បីមាន
នាយុបហើយ អាយកនេះ ៦ តី ត្រូវក ត្រូវក ចម្លេះ អណ្តាត
កាយ ចិត្ត រមេងកើតឡើង ។ កាលបីមានអាយកនេះ ត្រូវក
ត្រូវកជាសិមហើយ ការប័ះឆ្នាក់រាងកិច្ចុប្បន្ន ត្រូវកនិង
សម្រេច... កើតជា ចក្ខិញ្ញាងាត សាកវិញ្ញាងាត... ។ លុះដី
៣ នេះ ប្រជុំមត្តាកើយ រមេងកើតពាន់ជាតិ ធម្មេ: ធម្មេ: នេះ
ចាក់ថែងរួមមានជាអារម្មណីល្អ អារក្រក់ ជាបច្ចុប្បន្នកើតឡើជាតា
ការសោយអារម្មណីជាសុខ ជាទុក មិនទុកមិនសុខ ហេវិថា
រោចនា ឡើង ។ កាលបីពាន់សោយអារម្មណីជាសុខ ចង់ពាន់រួម
ស្ថិតឡែ ឬ ចង់ពាន់រួមថីថែមឡើក, បីសោយអារម្មណីជាទុក ចង់រួម
ផុកឡែ ឬ មិនចង់ចិត្តបឡើតឡែ... កើតឡើជាតា កណ្តាត តីចំណាង ។
កណ្តាត មានកម្មចំនួនឡើងឡើង ។ រាយវិធានឡើជាតា ឧបាទាន តី

សេចក្តីប្រកាសំមា ។ កាលបឹមាន ឧបាទាន ហើយ ចេតនា
ធមលត្រូវកែត្រួតពិនិត្យ រដែលមានឡើង លោកហៅថា ភព ។
បើកណ្ឌមានហើយ ជាតិ តីការកែត្រួតឡើង រដែលមាន ។ បើ
ជាតិ មានហើយ ជាក មរណៈ ។ លើក កំមានឡើងដែរ ។ ការ
កែត្រួតឡើងនៃកងទុកទាំងពួរ រដែលមានយ៉ាងនេះដែរ ។ ធ្វើយោទៅ
វិញ បើ អវិជ្ជា រលក់ សង្គរកីរលក់, ឬសង្គររលត់ វិញ្ញាបាល
កីរលត់... រលត់ត្នា បើជាតិ រលត់ ជាក មរណៈ កំ
រលត់ ។ ការរលត់ទៅនៃកងទុកទាំងពួរ រដែលមានយ៉ាង
នេះដែរ ។

បជិច្ចុសមុហ្សាង មានឈ្មោះហៅម៉ាកងស្រីកថា ឥន្ទប្បញ្ញត្រយោន
ការ៖អាស្រែយន្តរបច្ឆេយនេះ តែងត្រួត សវត្ថិ តែងត្រួត បោនិ
ធម្មជាតិនេះមាន ធម្មជាតិនេះកើមានដោរ តែងត្រួតឲ្យជាតា តែងត្រួត
ឲ្យប្បញ្ញត្រិ ព្រោះការកែវគ្មែងនៃធម្មជាតិនេះ ធម្មជាតិនេះ កើកែវ
គ្មែងដោរ ។ តែងត្រួត សវត្ថិ តែងត្រួត ឬ បោនិ កាលធម្មជាតិ
នេះមិនមាន ធម្មជាតិនេះកើមិនមានដោរ តែងត្រួត វិរោង តែងត្រួត
ឲ្យប្បញ្ញត្រិ ព្រោះការលក់នៃធម្មជាតិនេះ ធម្មជាតិនេះកើលក់ដោរ ។
សវត្ថិខ្លោមប្បញ្ញត្រយោន្ត តែងត្រួត ព្រោះអវិជ្ជជាបច្ឆូយ សង្ការទាំងឱ្យយ
កើកមាន ។ ..... ។

ବ୍ୟାକ୍ ପାଇଁ ଏହାର ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପଦାର୍ଥ ହେଉଛି ।

ដើរក្រោង ចាបិនុសមុខ្យាគ សំរប់ប្រើជាមួយសង្ការដែលមាន
វិញ្ញាណ ផ្ទុចមនុស្សជាអេីម ចំណោក តែងប្រុងប្រយ័ត្ន សំរប់
ប្រើជាមួយសង្ការដែលមិនមានចិត្ត មិនមានវិញ្ញាណទេទៅ ។
ពោលយ៉ាងនេះ កីសមម្រាង របស់លោកដែរ ។

បដិច្ឆូសមុហ្ភារ ជាជមិ មិនមែនជាសញ្ញា ជាបុគ្គល យើង
គេ ឯង អញ្ជ ឡើយ ជាជមិអារ៉ែយត្តា កើតឡើង មិនមាន
ព្រះអាជិថិជនអង្គភាព ឬ បុគ្គលិកបាបើកវាទេ វាកើតឡើងវាបើយ
វារលត់ឡើងឡើងវាទេ ។

បដិច្ឆូសមុហ្ភារ ជាបច្ចុប្បន្នជាប់ពត្តាមួយកងខែឱ្យប្រាក់ជារឿង
មួល តីមិនមែនចេះកែត្រាប់ត្រាដីងទេ ។ មិនចប់នោះទេ ត្រូវយក
កងខាងដីមិន និង កងខាងចុងមកត្រាប់ត្រាយួរជារឿងមួល រក
ដើមរកចុងមិនយើង តីត្រានកងណាមួយខាងដីមិន ឬ កងណាមួយ
ខាងចុងទេ ។ ការដែលលើកយក អវិជ្ជា ឡើងនិយាយមុន
ត្រានកែត្រាប់ត្រាប្រជាមនុស្ស មិនមែនទុក អវិជ្ជា ជាតាង
ដីមិនគេនោះទេ ព្រាត់ដីមិនជាបច្ចុប្បន្នឡើងទេមកសល់ត្រានិង
ត្រា ។ បដិច្ឆូសមុហ្ភារនេះ ចេះកែវិលពត្តាតា វីរុះ តី អវិជ្ជា
ពល្លា និង ឧបាទាន ជាកិលេសវីរុះ ។ សង្ការ និង កព
ជាកម្មវីរុះ, វិញ្ញាណ មាយូប សឡាយកនះ ជិស្ស៖ នៅទា
ជាតិ ជក មរណ៍: ជាវិចាកវីរុះ: ។

បច្ចុប្បន្នកម្មប្រាជ

ចាត់ជា រូប នាម អូកទោនេះ :

- ១- អទិញ្ញា ជា នាមធមី ។
- ២- សច្ចារ ជា នាមធមី ។
- ៣- ពិលុយនាគ ជា នាមធមី ។
- ៤- នាម គុម ជា នាមធមី ជាយបធមី ។
- ៥- សខ្សាយទេសេះ ជា រូបធមី ជាដាមធមី ។
- ៦- ដស្សុំ ជា នាមធមី ។
- ៧- នេជនា ជា នាមធមី ។
- ៨- សង្ការ ជា នាមធមី ។
- ៩- ឧបាទាន ជា នាមធមី ។
- ១០- តាត ជា នាមធមី ។
- ១១- ថាគិ ជា រូបធមី ជាដាមធមី ។
- ១២- ថវា មននេះ ជា អាការ់របស់រូបនាម ។

អ្នកចំណើនឲបស្សុទា តប្បីពិចារណាលួយលំនូរបដិច្ចសមុហ្សាន
បើកោរយលំបដិច្ចសមុហ្សានហើយ តេល្ងាចលំខ្លួនតេហើយ អញ្ញ ឬ
មិនមែនអញ្ញ របស់អញ្ញ ឬ មិនមែនរបស់អញ្ញ.... នេះជាផ្លូវកែវ
សេចក្តីបរិសុទ្ធិ នេះជាផ្លូវកែវសេចក្តីរំលក់ទុក ។

បង្ហាញនូវក្រសួង

ព្រះមានគ្រោះភាគ តុងទៅក្នុងវគ្គព្រះជំនាញ... ម្នាលកិត្ត ទាំងឡាយ ពមាណត នឹងសម្បុង នូវបដិច្ចសមុហ្មទជមិ និង បដិច្ចសមុហ្មទជមិ អ្នកទាំងឡាយ ចូរប្រើនូវប៊ូប្រែពេទ ។

បដិច្ចសមុហ្មទជមិ តើមួយម្ខច ? ម្នាលកិត្តទាំងឡាយ ជោរ មរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ចីយ, ជាតិ កើតមាន ព្រោះកណជាបច្ចីយ, កណ កើតមាន ព្រោះ ឧបាទាន ជាបច្ចី។ លើវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះ សង្ការ ជាបច្ចីយ, សង្ការទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះ អវិជ្ជា ជាបច្ចីយ ។ ពមាណត កើតឡើងតី មិនកើតឡើងតី ធាតុទោះ បង្ហាញឯី (ការកាំងទេវិនធមូតាងមិ) បង្ហាញឲ្យ (សេចត្តិឡើងទាត់និនធមូតាងមិ) តុលប្រុង (អាស្រែយទូវបច្ចីយនេះ) រួមឱសិតនៅ ។ ពមាណត ត្រាសិនឃ យល់ច្បាស់នូវធាតុទោះ ហើយសម្បុង បញ្ជូន កាំងទុក តើមួរកក់ ហើយត្រាប់សល់អ្នកទាំងឡាយ ម្វោលមកមើល ។ ម្នាលកិត្តទាំងឡាយ សង្ការទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជា ជាបច្ចីយ ។ ម្នាលកិត្តទាំងឡាយ ធាតុណា ជាបស់ពិត ឡើងទាត់ មិនប្រប្រឈរ អាស្រែយទូវបច្ចីយនេះ ក្នុងធាតុទោះ ម្នាលកិត្ត ទាំងឡាយ នេះហៅថា បដិច្ចសមុហ្មទជមិ ។

បដិច្ចសមុហ្មទជមិ តើមួយម្ខច ?

ម្នាលកិត្យទាំងឡាយ ជាក មរណោះ មិនឡើង ដែលបច្ចុះយ
ប្រជុំតាក់ពេង អាស្រែយទូរបច្ចុះយ អស់ឡើដាចម្ពតា សួន្យឡើ
ជាចម្ពតា រហាយឡើជាចម្ពតា រលត់ឡើជាចម្ពតា ។ ជាតិ....
ភព... ឧបាទាន... តណ្ហា... សញ្ញាយពនៃ... នាយូប...
វិញ្ញាណា... សង្ការ... អវិជ្ជា... មិនឡើង ដែលបច្ចុះយប្រជុំតាក់
ពេង អាស្រែយទូរបច្ចុះយ អស់ឡើជាចម្ពតា សួន្យឡើជាចម្ពតា
រហាយឡើជាចម្ពតា រលត់ឡើជាចម្ពតា ។ ម្នាលកិត្យទាំងឡាយ
ដីទាំងឡាយនោះ ហេវថា បដិច្ចសមុហ្សនុដី ។

ម្នាលកិត្យទាំងឡាយ កាលណាត អវិយសារក បានយើង
ច្បាស់ ទូរបដិច្ចសមុហ្សនុដីនេះជីឡើង ទូរបដិច្ចសមុហ្សនុដីនេះ
ជីឡើង ធោយបញ្ញាសីប្រព័ន្ធមេសេចត្តិពិត កាលនោះ អវិយសារក
នោះ នឹងមិនគិតចិត្តយករាយ រកទីបំផុតខាងកើម តីខន្ទក្នុង^១
អគិតកាលថា - អញ្ញបានកើតហើយដែរបុមិនបានកើត កើតផ្ទុច
ផ្ទុច កើតជាមី ផ្ទុចនេះតី មិនស្មោះឡើតិតខាងមុខ រកទីបំផុត
ខាងចុង តីខន្ទក្នុងអនាគតកាលថា - អញ្ញនឹងកើតដែរបុមិនកើត
នឹងកើតផ្ទុចផ្ទុច កើតជាមី ផ្ទុចនេះតី ឬ មានសេចត្តិដើរឯណ៍លំ
ចំពោះខន្ទរបស់ខន្ទក្នុងបច្ចុប្បន្នថា - អញ្ញមានដែរ ឬ មិនមាននៅ
មានផ្ទុចផ្ទុច ស្រួលនេះមកពីណាត ស្រួលនោះនឹងឡើណាត ផ្ទុចនេះតី
ហេតុនេះ (តីគិតិយោននេះ) មិនមានឡើយ ពីត្រពាងហេតុមី

ម្នាលកិត្តទាំងឡាយ ព្រោះថា អវិយសារក នានយើញច្បាសទ្រវ
បដិច្ចសមុហ្មានធីនេះជាង ទូរបដិច្ចសមុហ្មានធីនេះជាង ដោយ
បញ្ជាផ្ទៃប្រៀន តាមសេចក្តីពីការបើយ^(៤) ។

សេចក្តីបំភី៖ បដិច្ចសមុហ្មានធី ធីគីការ (កិរិយា)
អាណាសំយត្តាក់តែឡើង មិនសំដោយកអង្គធីទេ តែសំដោយការ
អាណាសំយត្តា ។ បដិច្ចសមុហ្មានធី ធីគីក្សដែលកែតែឡើងព្រោះ
ការអាណាសំយត្តានោះ នោះបីជាត អ្នូបធី អវិជ្ជា សង្ការ ។ល។
ជីវ មរណៈ ផ្ទុចនេះកី នោះបីជាត រួបធី មនុស្ស ស្ត្រ ត្រូ
វី អុំចុ ។ល។ ផ្ទុចនេះកី បដិច្ចសមុហ្មានធី នឹមួយ ។ នោះ
នឹងទៅ ជាអង្គធី អាណាសំយត្តាតែទៀត ។ បដិច្ចសមុហ្មានធី
ទាំងអស់សូន្យកែមិនឡើង អស់ទៅ សូន្យទៅ រលក់ទៅ គីទៅ
ក្រុាយច្បាប់ ព្រោះត្រូលក្ខណ៍ ជាមកប ។ កំព្រឹចថា ខ្ញុំយើង
ត្រូវប៉ា សូន្យតែជាត បដិច្ចសមុហ្មានធី ត្រូវចាស់ លើ ស្វាប់
បើមិនចង់ស្វាប់ ត្រូវខាំងនឹងឱសុន្ទា ។ បុគ្គលិាយមានបញ្ហា
យើញច្បាស់ ទូរបដិច្ចសមុហ្មានធីជាង ទូរបដិច្ចសមុហ្មានធីជាង
បុគ្គលិាយ ចប់ធីអស់បើយ នៃងមានសេចក្តីសង្គែយ អីក្នុង
ឱ្យឯងខ្លះ នូវការបើយ ។

សម្រាប់បន្ទីតស្តីពូជា

ព្រះមានព្រះភាគ កង់ទៅក្នុងវត្ថុព្រះដេតណ៍ ជីតក្រុង
សារត្រី... ។ ព្រះអង្គ ទ្រង់សម្រោងថា ម្នាលកិត្យទាំងឡាយ
តម្រូវការ កាលដឹង កាលយើង ទីបានលទ្ធភាពរការអស់ទៅនៃ
អាសវេះ មិនមែនមិនដឹង មិនយើង ហើយបាន... នោះទេ ។
ចុះដឹងអ្វី យើងអ្វី ? ដឹង យើងថា រួមមួចនេះ ហេតុកើតឡើង
នៃរួមមួចនេះ សេចក្តីរលត់ទៅនៃរួមមួចនេះ ។ លើវិញ្ញាណមួច
នេះ ហេតុកើតឡើងនៃវិញ្ញាណមួចនេះ សេចក្តីរលត់ទៅនៃ
វិញ្ញាណមួចនេះ ។ ម្នាលកិត្យទាំងឡាយ បុគ្គល កាលដឹងយាំង
នេះ កាលយើងយាំងនេះ ទីបានការអស់ទៅនៃអាសវេះ ។

ម្នាលកិត្យទាំងឡាយ កាលដឹងជាគ្រឹះអស់ទៅនៃអាសវេះ
(អេហេត្តុជន) កើតឡើងហើយ ឧយណ្ឌុវណ្ឌ (បសិរិយញ្ញាណ)
កើតឡើងដែរ តម្រូវការ ពាលថា ឧយណ្ឌុវណ្ឌ នោះ មានហេតុ
បច្ចុះយ (សុបនិស) មិនមែនត្រាមហេតុបច្ចុះយទេ ។ អ្វីជាហេតុ
បច្ចុះយ នៃឧយណ្ឌុវណ្ឌ ធ្វើយថា វិមុនិ ។ ...

ការកើតឡើងនៃ ឧយណ្ឌុវណ្ឌ មានហេតុបច្ចុះយបន្ទាត់មួច
កន្លែងនេះ - ឧយណ្ឌុវណ្ឌ ← វិមុនិ ← វិភាគ ← និវិទា ←
យថាក្តីពញ្ជាណណែនស្សែន: ← សមាជិ: ← សុខ: ← បស្សី ←
បីកិ: ← បាមផ្លែ: ← សម្បា ← ទុក ← ជាតិ ← ភព ←

ឧបទាន ← ពណ្ឌា ← នេមទា ← ដែល: ← សម្រាយភន: ← នាយុប ← វិញ្ញាណ ← សង្ការ ← អវិជ្ជា ។

ម្នាលកិត្តទាំងឡាយ ផ្ទចទិកត្រូវមានគ្រាប់ដីថ្វាស ហូរទៅកាន់ទីទាប ឆ្លាំងប្រាក់ដ្ឋាន ក្រោះបង ប្រឡាយ ។លើ រយុទសល់ទន្លេ សម្រេ ឲ្យពេញ យ៉ាងណាមិញ្ញ ម្នាលកិត្តទាំងឡាយ សង្ការទាំងឡាយ មានអវិជ្ជា ជាបោកបច្ចុះយ ។លើ ជាតិ មានកណ្តាបោកបច្ចុះយ ទួន្នឹម មានជាតិជាបោកបច្ចុះយ សឡា មានទួន្នឹម ជាបោកបច្ចុះយ ។លើ វិមុនិ មានវិភាគ ជាបោកបច្ចុះយ ខយញ្ញាណ មានឯមុនិជាបោកបច្ចុះយ យ៉ាងនេះនេះ^(៩០) ។

សេចក្តីសង្គែត :

១- កាលដីង កាលយើង្ហទ័រ ឲ្យប នេមទា សង្ការ សង្កាណ វិញ្ញាណ (ខ្លួន ៥) ទីបមានការអស់ទៅនៃអាសវេបាន ។ នេះបញ្ញាក់ថា ខ្លួន ៥ ជាក្នុងមួយដីសំខាន់ ដែលម្នាកិបស្សិទា ត្រូវតែដីង ត្រូវតែយើង្ហ ឲ្យសួរត្រប់ និង ចូរសំលាល់... ទីបគេអចអស់ទៅនៃអាសវេ ឬ ថា គេអាចសម្រេចមត្ត ដល បាន ។

២- ទួន្នឹម មានជាតិ ជាបោកបច្ចុះយ ។ បានសេចក្តីថា មនុស្សយើង កើតឡើងហើយ សុខតែមានទួន្នឹម មានបញ្ញា បានជារោះសម្រាមមួន សម្រេង ទួន្នឹមវិយសញ្ញ (រឿងទួន្នឹម) មុនគេ

^(៩០)- សុខតែមួន សំយុត្តិកាយ ទិនាព្យុ ៣១/៦៨/៦៤

បង្កិត ស្ថិកម្មធម្មីនឹងកំណត់ដី ។ បើកែដីន កេយើញទុក្រ
ហើយ គេមានសង្ឃឹមនឹងឯច្ចាកទុក្របាន បើគេមិនដី មិន
យើលទុក្រសាង គេអស់ដីនឹងឯច្ចាកទុក្រហើយ ។

៣- សញ្ញា មានទុក្រជាបោកុប្ប័យ ។ ពានសេចក្តីថា
បើកែដីន កេយើញទុក្រហើយ គេនឹងមានសញ្ញា សេចក្តីដើរ
សេចក្តីដ្ឋែន មានវិរិយៈ សេចក្តីឲ្យរាយម ។ និមួយៗនឹងដោះ
ូនចេញពីទុក្រ ។ ត្រូវបុគ្គលិក ឬ ព្រះអង្គិភាព អាចចេញ
ជំនួសយើងពានឡើយ ។ កំណើតាក្រុយរោសនាអ្នកអារម្មណ៍ ។
ព្រះបុន្ណែ សម្រួលចាំ ក្នុងឱ្យ និងខ្លួន និង មួកត្រូវបីដីជី
ការងាររោយខ្សោននឹង ធន្ទាសាវ តម្រូវការ តម្រូវការ និងក្រុង
ព្រោះដី ។

‘ហាតុនេះ យើងជាត្រូវសិល្បៈព្រះបុន្ណែ ត្រូវគេមានសញ្ញា
សេចក្តីដើរ សេចក្តីដ្ឋែន ហើយខំសិក្សាបីបត្រិ ស្ថិកម្មធម្មី
ត្រូវតាមពាក្យប្រើប្រាស់បស់ព្រះអង្គ ពេលិក ហេតុប្ប័យ
មានគ្រប់គ្រាន់ហើយ ពេលនោះ យើងនឹងពានសម្រួល មត្ត
ជុល ពិតិវិជ្ជាន់ ។

សេចក្តីប្រវិលយោរិបខន្លែង

ដែលមិនឲ្យបាត់	ត្រាំ
ពេជនា	បុណ្ណឲ្យបាតា
មីជិតុបាតា	សញ្ញា
សឡានា	អនុបាតា
បាយុបាទានូ	ទិញ្ញានា

នៅឯត្តាលិច្ឆាស់ទួលា^(១) ។

របកាយមួចអុំពុំពុំពុំទីក	កំពាំងតាមីកចាម៉មួន
រ អន្តា មិនមែនខ្ពស់	មិននៅខ្លាប់ខ្ពស់ទេម្បកដើយ ។
មេនាមួចជាក្រកពេញីក	តុះប្រើបីទីកមិនយុរជើយ
កើតឡើងរលក់ទៅវិញហើយ	នេះ ! លោក អ្នកដើយកំជាប់ិញ្ញា
សញ្ញាប្រើប្រាយមួចជាក្រកញ្ចូល	មិនបានបីម្នាយដើរមានគិត
តែពេលដែលតេច្ចូលទៅនឹង	រក្សានិមិត្តមីសោះឡើយ ។
សង្ឃារប្រើប្រាយមួចជាអីមេក	បើគេក្រឡូកទៅយើងឡើយ
ស្ថានថាមានខ្លួនទុំខាងឡើយ	តែភីគិតហើយសោះសូន្យទេ ។
វិញ្ញាណប្រើប្រាយមួចជាកិច្ចកល	ដែលមាយាការគេគិតឡើរ
រឿងដែលមិនគិតមីសោះទេ	តែគេធ្វើឲ្យយើងមួចគិត ។
ក្រោះបុន្ផោម្នាស់បរមប្រើ	ឱ្យដែងមួយអម្បរតេដែលអាចិត្យ
ក្រោះអង្គត្រាស់ទុកជាកាសិត	ឲ្យយើងដីករិករឿងខន្លែង ។

(១) - សុត្រូបិក សំរុបិកាយ និងរៀបចំ ៣៣៦៤៧/៣២៨

ចិនថាមអរុញ្ញទិន្នន័យ

យើងសំតាលីបច្ចុបាយ	នៅទី សង្កាត់ អង្កេយ
សម្បារ វិញ្ញាណ អញ្ចប់រោះ	ដីជាអង្វែង អង្វំងអស់ ។
បើនិកវិញ្ញកមិលនៅក្នុងបុរី	មិនយើងមានអីជាអង្វេសោះ
យើងមិនិកគើងខ្សោយលីបុណ្យណាះ	មិនយើងអង្វេសោះនៅត្រង់ណា ។
នៅទី ដីនៃសោយសុខទូទៅ	ត្រូវបំមុខរាប់ឱ្យបានអភ្នា
ផ្សំឡាតេកគើងតាមហេតុការណី	ត្រូវអង្វេអភ្នាព្យារសោះ ។
ចាំណាក សង្កាត់ កត់ចំណាំ	ពំបុរាណមេង មាប និង នូវសំ
ឡើ ស នីង ឪ អីជានអស់	បុងនោះកើត្រូវអភ្នាំសរ ។
សម្បារតាក់ទៅមិនផ្សំផ្តើតិត	កើតជាកំទិកបូចិនកសកិលុ
បាបុរាយគុណធោសារលើត្រូវឱ្យ	បុងនោះកើតមោញ្ញានអង្វេមិត ។
វិញ្ញាណយើងឱ្យបញ្ចុះមេង	ជីវិនិច្ឆ័យនារីរកុមសជាតិ
វិងទំត្រជាក់ក្រោមឯំបុរិក	បុងនោះកើតឱ្យបញ្ញានអង្វេមិយ ។
យើងឈ្មោះប្រកាសំស្វាមកាម្មា	អស់រោលរំលាមកញ្ញាបើយ
កើតឱ្យតាមតីនិកិត្តករសីយ	ម្នកឈើយឈរបំរើឯុំសម្រៀតនៅ ។

សង្គមប្រជាពលរដ្ឋនូវ

កើត ចាស់ ពី ឆ្នាប់របស់កា យើងទាំង្វាតាទារបស់អញ្ច
 កើតឡើងរក្សាមុខាយមិនឆ្លាង ត្រូវាមិនតាមអញ្ចបន្ទិចសោះ ។
 កើត ចាស់ យើ ស្ថាប់របស់កា ចូរកុំទាំង្វាតាល្អាយស្រស់រោះ
 ឆ្នាប់សុខទៅរួមរាយការទាំងអស់ ឆ្នាប់រួមរាយអញ្ចបន្ទិចណា ។
 ហើយឱ្យយល់ថាគ្នានេអញ្ច ត្រូវយើងបានឡើ ស្រីយន្តូរ
 គ្នានេអញ្ច ជាមុំសង្ការឡើងកើត ។
 សកម្មធម្មុតុងតីខ្លួនត្រាំ រំលែកប្រការំមាំងីឡើកឡើយ
 អស់អញ្ចទិន្នន័យបស់អញ្ច ហើយ ពាន់ត្រាណកប្រើយ ហរមសុខ ។

ជាក់សង់ចុះ ធនសេចក្តីផ្តុះ

ខ្លួនត្រាំជាការ៖ តីចិត្ត កែបុច្ចិនមិនយល់ដឹង
 ចោះទៅទាំង្វាត់ទាំង្វើដី ឡើលការ៖ ហើីងបំសកម្មធម្មុតុង ។
 ព្រះពុទ្ធដាម្បាស់ត្រាស់ត្រាប់ថា ចូរអ្នករាល់ត្រាគំតិតតក់
 ហើយអ្នកទាំង្វាយចង់បាត់ចិត្ត យប់ឡើលដិកពុនការ៖ ឡើ ។
 ឬការ៖ ចុះអ្នកស្រាលខ្លួន សុខការណ៍ម៉ាមុនចិត្តតាំងឱ្យ ។
 សូប់សុខត្រជាក់តែមានគ្មោះ តែមោះ ប្រើដែលសុខ សាន្តហោង ។

គុណចំពិន្ទុនឹងវិរុប្បាយ

រូបកាយទាំងឡាយនៃយើងទេ
ជាសម្បារទេ នៅ ! លោក អ្នក
ចូរដឹងត្រប់ត្រាចាំស្ម័គ់
កំស្ម័មទាក់ជាប់នីងវា ។

វាកែតវាតាស់វាយីស្សាប់
វាមិនដែលស្សាប់យើងបញ្ញា
វាដែងខ្សោយលាល់ដែល
ទោតាមរឿងវាជម្ពោះ ។

យើងកំស្រឡាញ់យើងកំណួប់
ត្រូវបែបត្រូវបំផុតបេញ្ញា
ទោះមើរបកាយឯងឯងយ៉ាងណា
ចេះលែអាជ្ញាស្សុខាទាន ។

វំជីវត្ថុអគ្គិបស្សូនដៃខ្ពស់

អ្នកវិបស្សុទា	ត្រូវនាំត្តាគិតថ្វីងឆ្លាយ
កំគិតយើងឆ្លាយត្រឹមបាយ	ត្រូវគិតឆ្លាយសល់ស្រសជីង..។
កំគិតត្រឹមត្រូវដេក	សប្បាយពេកត្រូវកកន្ទង
ត្រូចធ្លួនៗត្រូចរបង	តើយើងបងដេកមេូចតើតិ
ត្រូវគិតរកឧបាយ	ជ្លាយដោះស្រាយឱ្យបានដើរ
បើគិតពីខាងកើត	គិតឱ្យដើរខាងលិចជីង ។
កំគិតខ្លីកំបុត្រ	បូម្មយគិតថ្វីងកកន្ទង
ឡើងឱ្យបានតែម្នង	ត្រូចដាកជីងមិលស្រុកមនុស្ស
លុះធមលពេលស្រកយ្យាន	ចង់បានមានបាយដាក់បាន៖
បើត្រូចស្រុកមនុស្ស	តើបាយនោះបានពីណារ ។
ឱ្យគេឡើងឱ្យបាន	តែចង់បានបច្ចុប្បាយ
សាងក្បុដសាងសាយ	បានពីណារបើមិនរក ។
រៀនធមិកកំងដីត	ត្រូវតែគិតត្របប្រកល្បក
កំដើរដូរខុសខក	យុទ្ធស័យកទីកដីអស់ ។
លុះគេយកអស់ហើយ	ទុក្ខតែសីយស្អាយស្រែបាន៖
រៀនធមិកីរូចនោះ	មិនដឹងខុសមិនដឹងត្រូវ ។
ហើយចាញូនត្រាងបើ	ទាំងគើរដើរខុសដូរ
បើអស់ទីកដីឡេ	តើក្នុងឡេនោះណារ ។